

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten (IV. ker., egyetem-utca 4-ik szám) megjelent, és minden könyvkereskedésben kapható:

A FELSŐ BIRÓSÁGOK GYAKORLATA. UTMUTATÓ a „Döntvénytár“ ötvennégy kötetének REVISIÓJÁVAL.

Kiadja a „Jogt. Közlöny“ szerkesztősége. (Dr. DÁRDAY SÁNDOR.)
Ára vászonkötésben 6 forint.

A felső bíróságok által az évek hosszú során át hozott elvi jelentőségű határozatoknak nagy része az időközi törvényváltozások folytán elavult, s ezért komoly tanulmányt igényel a mai napon is érvényben levő joganyagának meghatározása.

E célnak megfelelően a joganyag revisiójára kellett sülyt fektetni e munkában, hogy a felső bíróságok gyakorlata a ma érvényben levő jog alapján legyen feltüntetve és az igazságügyi Törvénytár anyagbeosztását követve, könnyű áttekintést nyújtson.

E munkában egyúttal fel vannak véve nemcsak a kir. Curia és a budapesti királyi ítélő-tábla teljes-ülési megállapításai, hanem az egyes tanácsok által u. n. «házi használatra» szánt elvi megállapítások is, és tartalma kiterjed a «Döntvénytár» egész régi és új folyamára.

TARTALOMMUTATÓ a JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY huszonöt évfolyamához, 1865-1890.

Ára füzve 80 kr.

RÉTHY JÁNOS
mérnök, nemzetközi szabadalmi irodája,

BUDAPESTEN,
Erzsébet-körút 14. sz. eszközlő
új találmányok szabadalmaztatását és a szabadalmak meghosszabbítását bármely államban. Elvállalja a találmányok értékelését és védelmét. Mindennemű felvilágosítással szorgalmasan szolgál ügyekben. — Védjegyeket beajánlhat minden államban.



A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:

Falusi történetek
Irtja
Könyves Tóth Kálmán.

Ára a 2 kötetnek füzve 1 frt, vászonkötésben 1 frt 40 kr.
Tartalom: Nemzetes ördög. — Javass asszony keresztleánya. — A keresztlevél. — A honvéd árnya. — Hittelné asszonyág és kedves férje. — Tökés Bácsi és mostoha fia. — Újmódi Zsófi. — Szegény tehenasszony. — Karácsony anyja. — A pénz árnya. — Rebeka, a szegény zsidóleány. — Miért nemült el a vörös kakas. — Soprunyél a házasságrontó. — Az ellilant hónap, vagy hová lett a február. — Csak székely hajnal. — A vasúti ör. — A szél hozta a víz vitte.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

CSILLAGÁSZATI ÉS FIZIKAI FÖLDRAJZ

kapcsolatban a térképrajzolás elemeivel.
A művelt közönség számára

és iskolai segédkönyvvül irták
BALÓ JÓZSEF és MIKLÓS GERGEJ
tanárok.
Szégy a szöveg közé nyomott rajzzal és négy táblával.
Ára vászonkötésben 2 frt.

NYÁR. KÖLTEMÉNYEK.

Irtja
JAKAB ÖDÖN.
Ára füzve 1 frt 40 kr., díszkötésben 2 frt.

A MAGYAR MAGÁNJOG MAI ÉRVÉNYÉBEN

különös tekintettel a gyakorlat igényeire.
Irtja
ZLINSZKY IMRE.
NEGYEDIK KIADÁS.
Tekintettel törvényhozásunk újabb alkotásaira kiegészítette
Dr. DÁRDAY SÁNDOR.
Ára füzve 6 frt.



6. SZÁM. 1891. BUDAPEST, FEBRUÁR 8. XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt / POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre 6 * / Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt / Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt / Külföldi előfizetőknek a postai díj megfizetésétől mentesül, a postai díj megfizetésétől mentesül.

AZ ESZTERGOMI GYÁSZNAP.

ELHANGZOTT az utolsó temetési ének, a bazilika kriptája bezárult, s a gyászoló gyülekezet méla csöndben, szívében bánatos érzéssel, eloszlott. De az esztergomi gyásznap emléke nem enyészett el. Soká nem fogják elfeledni azt az embert, a kit egy ország részvétele kísért sírjába. Napilapok, folyóiratok mindegyre hoznak róla közleményeket. Mi pedig, ígérünk hozzá képest, bemutatunk egy párt kiküldött rajzolóknak Esztergomban készült képeiből.

A hercegprimás temetése örökre emlékezetes marad az esztergomiak előtt. Annyi illusztris vendéget, oly sok papot és vidéki embert évtizedek óta nem látott az ősi érseki város. Valamennyit a mélyen érzett gyász, a résztvevő érdeklődés gyűjtötte Esztergomba. Mind látni akarta halálában az ország biboros főpapját, a kinek élete olyan egyszerű és példás, s halála olyan korai és tragikus volt, mert nem érthette meg azt, a mit évek óta tervezett, hogy esztergomi érsekiségének negyedszázados jubileumi ünnepén humanisztikus alkotásaira rátegye a

koronát. Elégé fájlalhatjuk ezt nemzeti kultúránk szempontjából is, mert bizonyára bőven jutott volna ennek is abból a rengeteg összegből, melyet a primás hagyatékában találtak. Az elhunyt egyházejedelem palotája tőzsomzedságában, a vizivárosi templomban feküdt ravatalon. Az ódon templom főhajójában, közvetlenül a szentély előtt, állt ez a ravatal. A primási palota téli kertjének legszebb ültetvényeiből varázsoltak oda egy kis ligetet s annak a közepére helyezték a lépcsőzetes ravatalt. Erre volt téve a görög stíliu alpaka-koporsó, melyben a

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:

Mezei gazda népszerű vezérkönyve

A mostani viszonyokhoz alkalmazva.

Földbirtokosok, gazdatisztek és földművesek használatára; de kiváltképen a magyar földművelő nép számára, különös figyelembevételével annak, miképen lehet és kell a gazdászatot célszerűen rendezni, lehető legjovendelmezőbb fokra emelni s csinósítani.

Irtja
Galgóczy Károly.

Otödik kiadásban átnézte és bővítette
Dr. Farkas Mihály.

Első kötet: Földművelés.
Ára füzve 1 frt 20 kr.

Második kötet: Állattenyésztés.
Ára füzve 80 kr.

A két kötet egy vászonkötetbe kötve 2 frt 50.

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Hölgyor

La VELOUTINE

Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGETIVÉ

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Kwizda KÖSZVÉNYFOLYADÉKA

fájdalomcsillapító szer
köszvény, csúsz és idegbajokban.

Ugyintén jeles hatású **ficzamodásoknál**, az izmok és idegek feszültségénél, **helyi görcsöknel** (lábkra-görcs), **idegfájás**, főként pedig **erősítésül nagy fáradtságok, hosszú menetek** előtt és után.

☛ Egy palacczkal 1 frt o. é. ☛

Kwizda Ferencz János, cs. és kir. osztrák és királyi román udv. szállító és kerületi gyógyszerésznek, **Korneuburgban, Bécs** mellett.

Bizonyítatik, hogy a helyőrségi kórházban és a **katonai fürdő-gyógyintézetben Badenben, Kwizda köszvényfolyadéka** a csúsz különböző alakjai, névszerint **izomosis**, úgyszintén a **köszvény és idegség** ellen, ép úgy **magában**, valamint **hőfürdők** segédesszéke gyanánt, jó hatással alkalmazható. **Baden, 1886 szept. 21. Dr. Mühlleitner**, cs. és kir. főorvos és kórház-vezető.

Főletét a Magyar királyság számára **Budapestben Török József** gyógyszerésztárában; kapható továbbá **nagyban: Kochmeister Frigyes** utóda, **Neruda K., Thallmayer és Seitz, Strobenz** testv., s **Desinyi F.-nel; kicsinyben** minden gyógyszerésztárában.

Szives figyelembe vételül. E készítmény vásárlásánál kérjük, mindig **Kwizda köszvényfolyadéka** kéri, és arra ügyelni, hogy épugy minden palaccz zárva van, valamint a carton is a mellékelt védjeggyel legyen ellátva.

Kwizda Ferencz János, cs. és k. osztr. magyar és kir. román udv. szállító, és ker. gyógyszerész **Korneuburgban, Bécs** mellett.

Világosság! A légszerzi önmagától előállító Runge-szerzi lángokat adnak. Minden lámpa a szükséges légszerzi önmaga állítja elő, s minden pillanatban más helyre függeszthető. **Semmi cizlási! Semmi béli! Se csövek, se készülék! Egy láng nagy petroleumlángot pótol.** Előnyös **kertek, vendéglők, utak, építkezések, gyárak, huták, sörözők, vágóhidak, sütőműhelyek, jégpályák stb. eféléké.**
Lámpák 3 frittól kezdve bronzból. Próbálampák, hosszalvóval és csomacöl. együtt, 4 frt, utánvét v. előfizetés mellett. **Gazdagon illusztr. árjegyz. ingyen és bérn.**
Louis Runge, Berlin, Landsbergerstr. 9.

Nincs többé köhögés! Mell- és tüdőbaj ellen.

Dr. med. Fáykiss
Szepesi kárpáti növénykivonat

1 üveg ára használati utasítással 75 kr. 1 üveg ára használati utasítással 50 kr. 1 üveg ára használati utasítással 35 kr.

Czukorka tea 50 kr, kis 20 kr.

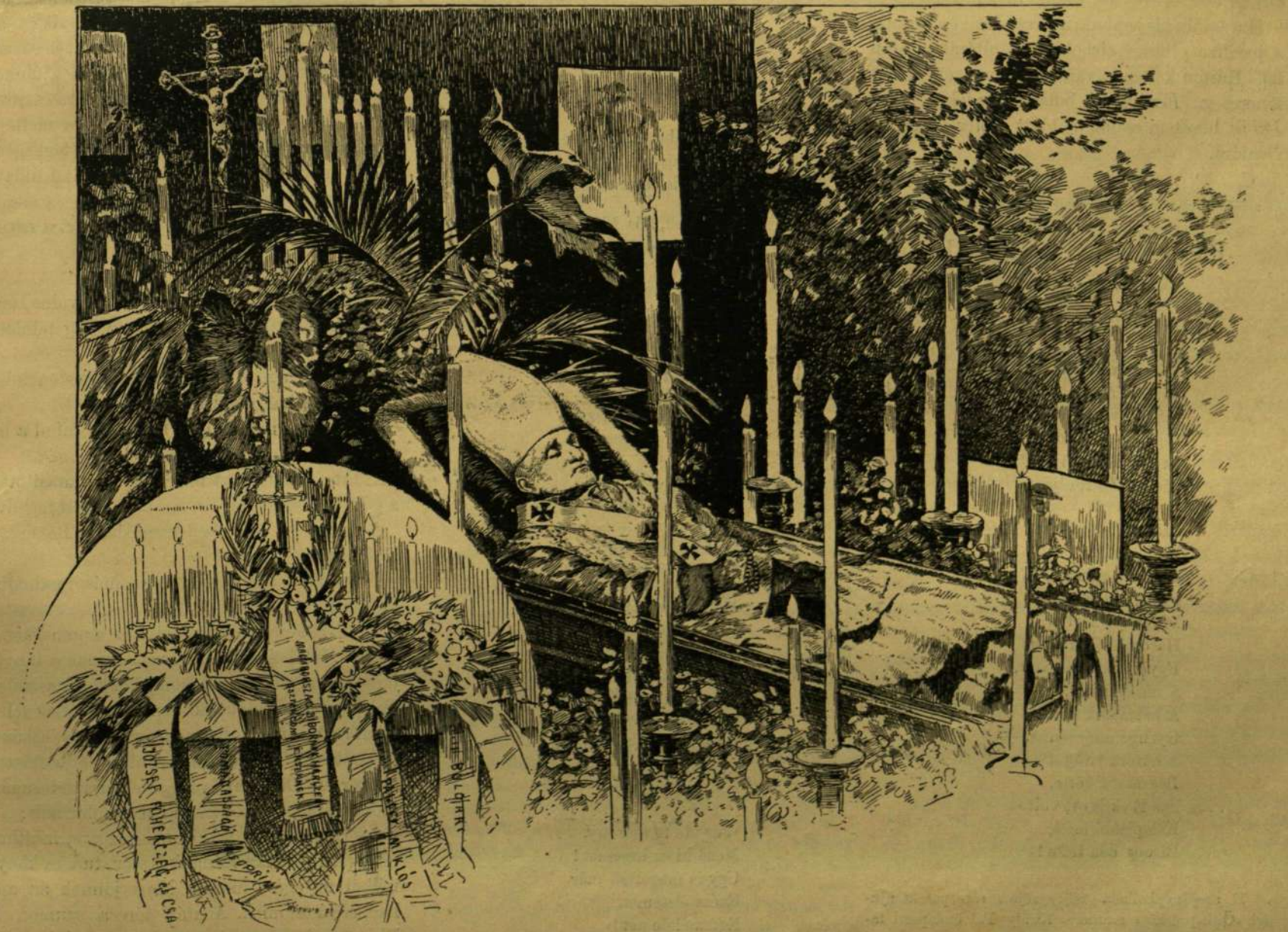
Tizenöt év óta legjobb eredménnyel használják köhögés, rekedtség, katarhis, kök hurut, nátházár (influenza), szikmellnyel, tüdőgyulladás stb. ellen. Eredetiben kapható csak egyedül **Fáykiss József**, nagy **Kristóf**-hoz címzett gyógyszerésztárában. Továbbá **Török József** gyógyszerésztárában, **Király-utca**. — Postai megrendelések azonnal eszközöltetnek.

Leichner zsírpora és Leichner hermelinpora

(legjobb minőségű zsírpor)

Által; mely nappalra és este a legjobb arczpor, erősen tapad, a bőrt széppé, rózsás fiatal üdeségűvé és puhává teszi; ártalmatlan, s nem lehet észre venni, ha valaki azzal beporozza magát. — Minden kiállításon az arany éremmel kitüntetve; a legjobb minőségű és az egész művészvilág használja, s kapható minden illatszerek-kereskedésben; de csakis zárt szocietéseiben, a Jyra és babékoszori védjeggyel. Kérjük mindig **Leichner zsírporát (Leichner's Fettpulver)**.

Leichner L. Illatszerek-vegyész, kir. udv. színházak szállítója **Berlinben.**



SIMOR JÁNOS HERCEGPRIMÁS A RAVATALON.

hercegprimás feküdt, úgy, a mint azt első képpünk feltünteti. Az agg egyházfő főpapi süveg-gel a fején s teljes bibornoki díszben pihent ott, feje irányában emelkedőleg, hogy arcát és alakját mindenki láthassa.

Az az arez nyugodt, hideg s vakítóan fehér volt, mintha csak karrarai márványból lett volna kifaragva. A ravatalra a fekete függönyökkel bevont ablakokon át alig szűrődött némi világosság. Az egészet a viaszgyertyák fénye és a kandaláberek lobogó lángja világította meg. A kegyeletes közönség, mely napokon át úgy özönlött ide, mint a leghirebb bucsújáró helyre, önkénytelenül térdre borult a ravatal előtt s imát rebegett a halott lelkiüdvéért.

Még nagyobb volt a gyülekezés a temetés napján. A közönség nem törődött a fojtó, nyirkos köddel, a dermesztő hidegséggel, ezerszámra tódult a primási palota és a vizvárosi templom előtti térre, a hol különben is alig lehetett mozogni. De a katonaság és a tüzoltóság fontartotta a rendet, s egyáltalán úgy a menetet, mint a temetés a legszebb rendben folyt le, a mi, *Reviczky Győző* főszolgabíró kivül, főleg *Müller* urnak, a budapesti «Entreprise des pompes funébrés» temetkezési intézet főhivatalnokának köszönhető, a ki az esztergomi főkapitány meghívására utazott *Esztergomba* s rendezte a temetést és a menetet.

A beszentelés után az esztergomi temetkezé-egylet hatfogatu zárt üveges kocsijára tettek a koporsót, s úgy indult meg a menet a bazilika felé. Elöl a megyei huszár lóháton, azután *Császka* püspök, a pontifikáló főpap, asszisztenseivel s nyomukban a gyászkocsi s ezután a miniszterek, notabilitások, rokonság és gyászoló közönség. A koci két oldalán haladtak az esztergomi bányások bányamécses kezükben. Így indult el a menet a vizvárosi templom elöl s rajzunk épen e menet indulását tünteti fel.

Harmadik kis képpünk, a ravatalos kép sarkán, a bazilika primási sirboltjának oltárát tünteti föl. Három koszorú van rajta, melyet *József* főherceg, *Ferdinánd* bolgár fejedelem és a *Pálffy* hercegi család küldött *Simor* János ravatalára.

Dr. K. D.

FEKETE PISTÁNÉ.

Székely népballada.*

Fekete Pistának
A kicsi kertjébe
Három verébfiu
Minden áldott délbe, —
Három verébfiu
Csak azt csiripolja
Fekete Pistáné
Sós Eleket rontja.

Szóval élmondja
Első verébfiu:
«Láttam a hajnalba
Fekete Pistánét
Ide jött a kertbe
Három szál virágért,
Egyik rozmarin volt,
A másik viola,
A harmadik virág
Gyenge majoránna. —
A három virágot
Bokrétába kötötte,
Sós Elek is ott volt —
Kalapjához tette,
Bizony oda tette!»

* E szép népballada följegyzője a sárospataki ifjúsági «Önképző-kör» számára Király Pál budapesti tanártól népköltési adatok gyűjtésére kitzűzött pályadíjjal jutalmaztatott.

Szóval élmondja
Másik verébfiu:
«En is láttam reggel
Fekete Pistánét:
A szomszédba ment volt
Három szál hagymáért,
Sós Elek ekkor is
A kapuban állott, —
Fekete Pistáné
Ott vele megállott. —
Ott vele megállott,
A kezét megfogta,
Két piros orozáját
Két felől csókolta. —
Bizony megcsókolta!»

Szóval élmondja
Másik verébfiu:
«Láttam a délelőtt
Fekete Pistánét,
Az odoba* ment volt
Három öl szénáért.
A három öl szénát
Az odoból hozta,
A lajtorja végét
Sós Elek tartotta.
Erős volt a széna
Fejér lábát szurta.
Fekete Pistáné
Sós Eleket híttá.
Bizony oda híttá!»

* Te asszony, te asszony!
Mért járt itt Sós Elek!

«Lelkem drága uram,
Nem járt itt Sós Elek!»

* Te asszony, te asszony!
Ki csókol meg reggel?»

«Az én kicsi fiam
A' csókol meg reggel!

* Te asszony, te asszony!
Ki volt az odoba?»

* Bizony nem tudom én,
Ki volt az odoba!»

Ott kezét megfogta,
A pinczébe vágta,
Nagy, erős vas zárját
Kétszer is bézarta. —

* Sós Elek, Sós Elek,
Hol voltál a reggel?»

* A hol nekem tetszett,
Ott voltam a reggel!»

* Sós Elek, Sós Elek,
Ki hítt az odoba!»

* Hát, a kinek tetszett,
A' hítt az odoba!»

* Sós Elek, Sós Elek,
Megiszom a véred!»

* A kutyáját issza,
De nem az enyémet!»

Akkor a baltáját
Fekete kikapta,
Hármat vágott vele:
Eltörött a balta.
Eltörött a balta
Közepén kettőbe,
Vihetik már Sós Eleket
Ki a temetőbe:
A fekete földbe. —

* Jer ide te asszony,
Mosd ki az ingemet!
Ugy is megetted már
Egész életemet,
Egész életemet!»

* Zsandárok, zsandárok
Szuronyos zsandárok!
Tehetitek már kezemre
Az erős, vasláncot.
Az erős, vasláncot,
A békiyót, lakatot:
Szamos újvári tömlőczben
Tudom, hogy meghalok!»

Följegyezte: MEZÖSSY BÉLA.

VÉN EMBEREK NYARA.

Elbeszélés.

Irta JÓKAI MÓR.

(Vége.)

Hogy mi történt a kortinák mögött, azt csak sejtetni lehet, de reprodukálni nehéz.

Legkönnyebben szabadult a csavából Dusi pajtás; mert az, a mint az ő Katiczája rágyújtott a két vendéghölgy kritikájára, s elkezdte a filippikát az operette-énekesnőkről és a tönkretutott, hopponmaradt grófnőkről, a kik mellett még mindig extrafáin kvalitás egy becsületben meghízott hűséges gazdasszony, s még azok stikliroznak ő ellene: — hát akkor Dusi kapta a kalapját s elmenekült a klubba, onnan meg a Steingasznerbe, s ott filkózott éjfél után egy óráig. Mikor haza került, s Katicza asszony újra elővette a félbeszakadt vitát, azt kérde tőle Dusi: «Kincsem, kezdted már a maít, vagy még a tegnapiit végzed?»

Ellenben sulyos kényszerhelyzetbe jutott a Bebus; mert ő szerfelett megterhelte a gyomrát a malaczpörkölttel; úgy, hogy le kellett neki feküdni, s a felesége fél-éjjel borogatta a gyomrát melegített zabbal. El lehet gondolni, hogy minő prédikációkat kellett végighallgatnia!

De legrosszabb volt Stefi állapotja. Mert az ő felesége nem szolt semmit; finom nevelésű hölgyek nem pörölnek. Hanem azt teszik, hogy nem felelnek semmi hozzájuk intézett kérdésre. Emlegetheti Stefi pajtás a mai ebédet, fánkot, vesepecsenyét s a többit, nem jön rá észrevétel. Legfeljebb leül a grófnő a zongora mellé és variációkat játszik Brahmstól. Ez a legkegyetlenebb methodus, mikor a zongora által tudatja az asszony a rossz kedvét.

Valamit kell kigondolni, hogy a pártot együtt tartsuk!

Megvan!
A nélkül, hogy spiritiszták lettek volna, egyszerre mind a hárman ugyanazon gondolatra jöttek.

— Kedvesem, a jövő vasárnap ebédem neked új ruhában kell megjelened.

Ezzel az indítvánnyal lépett fel mind a három férj a maga parlamentje előtt.

S ezt az indítványt még soha sem utasították a pénzügyi bizottság elé. En-blok el lett fogadva. Következett az ebéd-turnusban Bebus és Melodiána.

Melodiána asszony egészen más methodust követett.

Ő az egész ebédet, az alfától az omegáig, a Grand-Hotelnél rendelte meg. Annak a tányérjai, étszerei, aufszatai pompáztak az asztalon. Fehér kötött keztűs pinczerek szolgáltak fel.

Mikor a soupe Julienne megjelent, a laskának vagdalt rettenetes sárgarépával és petrezselyemgyökérrel, Dusi pajtás gyász előzettel sugá a szomszédnője hátán keresztül a Bebusnak:

— Barátom, én úgy érzem magam, mintha a nagy pártlakomán volnánk, s előre tudom könyv-nélkül az egész menüt. Most jönnek az apró hacheépástétomok. Azután jön a saumon du Rhin, tartár szószszal, galambeggy-salftával. Következik egy félig nyers filet de boeuf a la

Gladstone, a kit az én fogam el nem fog; azután jön egy tál zöldborsó felhígított enyvben: maga után vonva, önmességet nyert ürüderekat kápri mártással, hozzá salade a la Metternich; végezve egy bombe d'ananászszal, a la Rubinstein!

Csakugyan minden úgy következett egymás után, szórul szóra. Egy élethű pártlakoma. Csak a pártelnök felköszöntője hiányzott belőle.

A tállalás is nagyon lassan ment. Minden ételt fel kellett előbb itthon melegíteni, mert, a míg a Grand-hotelből ideig jött, kihűlhetett.

Legalább az alatt idejük volt a szomszédoknak egymással konverzálni, a mely előjognak kiki bőségesen vette is hasznát, s az alatt zsemlyét evett s iszogatta hozzá a dugószagú bort.

És mindenki igen kellemesnek találta a szomszédját és a szomszédnőjét. Hja! A mi a másé!

A Dusi udvarolt a grófnőnek, a Stefi Melodiánának suttogott lekötöző bókokat, s a Bebus a Katiczával folytatott igen élénk párbeszédet, úgy, hogy utóljára igen jónak találták ezt a mai ebédet.

Hanem azért nem kell hinni, hogy semmi veszedelem nem volt.

Férfiaknak nincs meg az az adományuk, hogy az egyik szemükkel ide, a másikkal meg amoda nézzenek; de meg van ez adva a nőknek. A nők még arra is képesek, hogy az egyik fülükkel azt hallgatják, a mit az udvarlójuk beszél, a másikkal pedig kontrollozzák a férjemuram suttogásait.

Jaj lesz szegényeknek, ha haza kerülnek.

— De nagyon tűzbe hozta férjem uramat a grófnő közelléte, kezdé Katicza asszony.

— Hát hiszen nem álltam be néma barátnak! felelt rá Dusi pajtás. — Az egy magas műveltségű persona. Milyen szépen tud zongorázni!

Zongorázni pedig Katicza asszony nem tanult.

Melodiána egészen skandalizálva volt a fölött, milyen bensőséggel dűlt oda Bebus Katicza asszony székének a karjára, mikor vele beszélt. Nagyfokú botrány volt.

— No hát mit beszéltem vele? Azt kérdeztem tőle, hogyan teszi el télire az ezetes uborkát, hogy az olyan keményen megmarad. Hát magától csak nem kérdezhettek ilyet.

A grófné pedig csupa gyászindulokat és operai haldokló finálékat zongorázik Stefi pajtás előtt. Ez a szemrehányás, kottákban kifejezve, a miért a szép énekesnőnek oly feltűnően udvarolt az ebéd fölött.

— Haj! haj! — sóhajtozik erre válaszképen Stefi. — Hát még elénekelve milyen szépek ezek a dalok!

Elénekelve! Hát lehet-e ennél kegyetlenebb sértés egy asszonyi szívnek?

No de megállj! Ha te úgy, én is úgy!

Következett a harmadik vasárnap, a harmadik ebéd.

Természetesen ismét új öltözet minden részről. A nélkül ez nem megy.

Stefi felesége ki akart tenni magát. Ő a két extremum mellett a középutat választá. Meg akarta mutatni, hogy ő is ért a konyhaművészethez, azért ha nem született is szakácsnői koronával a homlokán. Már egy nappal a lakoma előtt elkészített minden eltartható ételeket s egyebekre nézve is kellőleg ellátta magát. A levebbe csak a Liebig-féle húskivonatot kellett be-tenni, hogy tökéletes legyen; a pecsenyéről csak az aspik-körözet hiányzott; s a szulcznak csak meg kellett még fagyni; más hibája nem volt. Még azt is meg akarta mutatni, hogy fánkot is tud különbet sütni a Katiczánál, — a szakács-könyv utasítása szerint. Egész nap be volt kötve a feje.

Az az előnye volt Katicza fölött, hogy a míg annak déli egy órákor kellett készen lenni az

ebédrel: ő neki délutáni öt óráig volt hozzá ideje.

A vendégek együtt voltak már és éheztek. Őt órán túl «a nép haragja nagy»!

Bebus nyugtalanzkodott. Mért nem tálnak már? Mi nincs még készen?»

Végre kisült az állapot!

Délelőtt elfelejtettek kenyeret hozatni, s épen a pékek sztrájkja volt napirenden. Délután nem lehetett se kenyeret, se zsemlyét kapni. Az inas két órája, hogy odajár kenyeret hajszolni. Végre kitalálta az okosságával, hogy legjobb lesz a speczerájós boltból felvásárolni a vegetáriánusok számára készült Graham-czipókat, meg az utczán árult sóspereceket; ezeknek a közvetítésével végre megkezdődött az ebéd.

Csakhogy a nagy várakozás miatt a levesek el voltak főve, a sülték el voltak égve, a tészták össze voltak esve. A versenyre szánt fánkok két darabba voltak válva, úgy, hogy Katicza azt mondta róluk a házi asszonynak:

— Kedvesem, hidd el, hogy ezek a fánkok, fánkok tökéletes talkedlik; hanem talkedlinek tökéletes fánkok.

A szulezok ellenben elolvadtak, úgy, hogy azokba perezet lehetett aprítani és úgy felkalanalazni.

Az egész lakoma — a pékek sztrájkja miatt — nagyon rosszul sikerült.

Ilyenkor pedig kitűnik az asszonyok összetartása.

Nincs rá eset, hogy egy nő fitymálja a másiknak megbukott főzemenyét. Ellenkezőleg siet mindegyik eltakargatni az észrevett hibát s a szomszédjának a figyelmét másfelé terelni. Ebben az egyben van közöttük valami szent álliansz. A nők soha nem mutatják magukat olyan szeretetreméltónak, mint egy megáporodott lakoma alatt.

Most már ók ndvaroltak a szomszédjaiknak. A harmadik ebéd után hazatérve már a férjek tartották otthon a gardina-szónoklatokat.

— Hallja kedvesem; a mi sok, az már sok!

— Megbocsássom barátném, de igazán vaknak kellene lennem, ha nem látnám, a mik körülöttem történnek.

— Asszony! Azt mondom, hogy minden türelemnek megvan a határa!

És most a Dusi, Stefi, Bebus pajtás többé fel sem jár a klubba; hanem otthon ül és őrzi a feleségét, — a másik kettő ellen.

Csak nem jó a körtefának egy évben másodszor is virágzani!

BALDUIN HERCZEG TEMETÉSE.

A belga trón várományos (praesumptiv) örökösének, Balduin Lipót Fülöp hercegnek, Fülöp fiandriai gróf fiának s I. Lipót belga király unokájának váratlan halála, jan. 22-én, alig 22 éves korában, mélyen elszomorította a belga királyi családot, mert az értelmes és szeretetreméltó ifjú herceg sok szenvedéstől sújtott szülőinek s a királyi párnak kiváló büszkesége volt. Maga a belga nép is érezte ezt a nagy veszteséget s a gyász egészen önkéntesen nyilatkozott, különösen a főváros lakóinál, kik habozás nélkül kimondották, hogy ez a váratlan eset nemzeti csapásnak tekinthető.

A fiatal herceg temetése január hó 29-én, esütörtökön, ment végbe. A holttest diszravatalát a brüsszeli palota főelőcsarnokában állították fel. Három koporsó zárta be a tetemet, kettő tölgyfából, fehér selyem szegélyllyel s a legkülső rózsafából, ezüst díszítéssel: oroszlanfejek a sarkokon s egy nagy lap, melyen az elhunyt herceg neve és czime, születésének és halálának napja s a belga hadseregben betöltött karabélyos kapitányi rangja voltak felsorolva. A malinesi bibornok-érsék végezte a gyászszertartást St.-Gudule templomában, Brüsszelben, s a be-



Balduin herceg. — 1890 évi fénykép után.

szentelés a laekeni királyi palotához tartozó templom sirboltjában történt, hol a magyar királyi családdal is oly sokszoros rokonsági viszonyban álló belga királyi családnak már több tagja nyugszik.

A VILAMOSAG CSODÁI.

Francia és angol szaklapok folyvást új és új meglepő dolgokat közölnek a villamoság sokféle alkalmazásáról.

Az alább felsorolt néhány adatból kitűnik, hogy Amerika és Angolország szaktudósai e részben egymással versenyezve, eddigelé az elsőbbséget e téren dícsőségesen fentartották.

Hughes, Preece, Stroh és Roberts urak, széles körökben ismert híres elektrikusok, egy villamos gépet találtak fel, melyet *Elektro-Phonoscope*-nak neveznek, és mely különös szerkezetével a távlatás problémáját oldja meg.

Ugyanis az *Elektro-Phonoscope* segítségével a féllal, kivel érintkezni akarunk, telefonikus összeköttetésbe jutva, annak nem csak hangját, hanem alakját és arczkifejezéseit is tisztán ki-vehetjük.

Az új találmány az angol postahivatalok legközelebbi nagygyűlésének be fog mutatattatni. Az *Elektro-Phonoscope* a század legfényesebb találmányainak egyike.

Nem kevésbé érdekes egy nagyhírt amerikai gépészmérnök terve, ki a *méchanikus nyomdásajtó* helyett a *fényképészet* működését veszi igénybe.

Nagyszerű terve valóításához már oly közel jár, hogy a sikert biztosan várja. A fényképészeti benyomás gyorsaságát mindenki ismeri. Most még csak arról van szó, hogy például valamely birlapi hasáb *negatív* felvételét oly papiroszalagra lehessen állandósítani (fixirozni), melyről egy másodperc alatt száz másolat leperdüljön. Alig gondolható, hogy ily érzékeny papiros feltalálható ne lenne, mikor aztán a gép további szervezete körül egyéb nehézségek elő nem fordulhatnak. Magától értetődik, hogy az új találmány a mostani nyomdászati rendszer tökéletes átalakulását vonná maga után.

Ott, hol a villamoságot már hosszabb idő óta alkalmazzák, annak hasznát most számokkal is kitűntetik.

Igy a *Szezi-csatornában* a villamos világítás behozatala óta, a forgalom meglepő gyorsasággal emelkedik. Míg 1887-ben csak 371 különféle nagy gőzös és vitorlázó hajó tette meg éjjel az utat a csatornán keresztül, 1890-ben ezek száma már 2954-re rugott. Azonkívül a csatornán való áthaladás ideje negyven százalékkal rövidebb lett.

* Odornak nevezik a székelyek a csűr padlását.

Ha most e nagyszerű eredményt más szempontból bíráljuk, kitűnik, hogy a csatorna villamos kivilágítása ugyanazon sikert idézte elő, mintha a csatorna szélessége 21 méterrel kibővített volna. Jelenleg a Szezi-csatorna csak 32 méter széles, a fennemlített 21 méternyi kibővítés pedig legalább is 100 millió frankba került volna.

Nem kevésbé érdekes *Fitzgerald*, detroiti (amerikai) mérnök statisztikai kimutatása, melyből kitűnik, hogy jelenleg Amerikában bizonyos számú tizezer-lőerejű állandó motorok léteznek. Ezeknek áramlata mintegy 8000 villamos motorra oszlik szét, egy tízed lőerőtől kezdve, teljes tíz lő erejéig. Ide a közutakat (tramvay) nem számítottak. A közönség bizalma a villamos motorokhoz már annyira elterjedt, hogy nem múlik nap, melyen 20—100 lőerejű gőzgépek helyett villamos szerkezetek felállítása ne történnék. Chicagóban, egy ottani nyomdában, a 48 lőerejű gőzgép fűtőszervezete elromolván, ennek

teszik szükségessé a főállamügyész ide jövetelét. Börtöneinkben szép számmal találkoztak mindenféle állású és rangú tolvajok, rablók és utonállók, de ezek kedvéért *Szimonov* bizonyára nem kel útra. Az ő kezén leginkább csak féleszű forradalmárok, összeesküvők és nihilisták fordultak meg, kikkel nagyon is sommásan szokott elbánni. Mindenek fölött pedig abban tudott gyönyörködni, ha a legesekelebb dologból is nagyra felfújható vizsgálatok keletkeztek. Így például keresztülvitte, hogy egy izben nem kevesebbet, mint tíz tábortokat kellett a Kaukázusból Kiebbe utaztatni, kik aztán egy nevezetes perben, mint terhelő tanúk szerepeltek, de mindennek dacára a vádlottat fölmentették, mivel *Szimonov* ennek vagyoni viszonyait nem ismerve, az arany hatalmát semmibe sem akarta venni. Azóta emberem egészen megváltozott, valóságos askéta lett belőle, kit bátran lehetett volna az Athos-hegybeli számtalan zárda egyikébe mint mustrapéldányt felvenni. Ekkor érté-

tát megrágták az egerek». Tessék, itt a baj, végünk van!

— Na, na, Pál Petrovics, — vetém közbe, — a kinek rendén a dolga, annak nincs mitől tartania. Ha itt a városban gonosz emberek tartózkodnak, ahhoz kegyednek semmi köze.

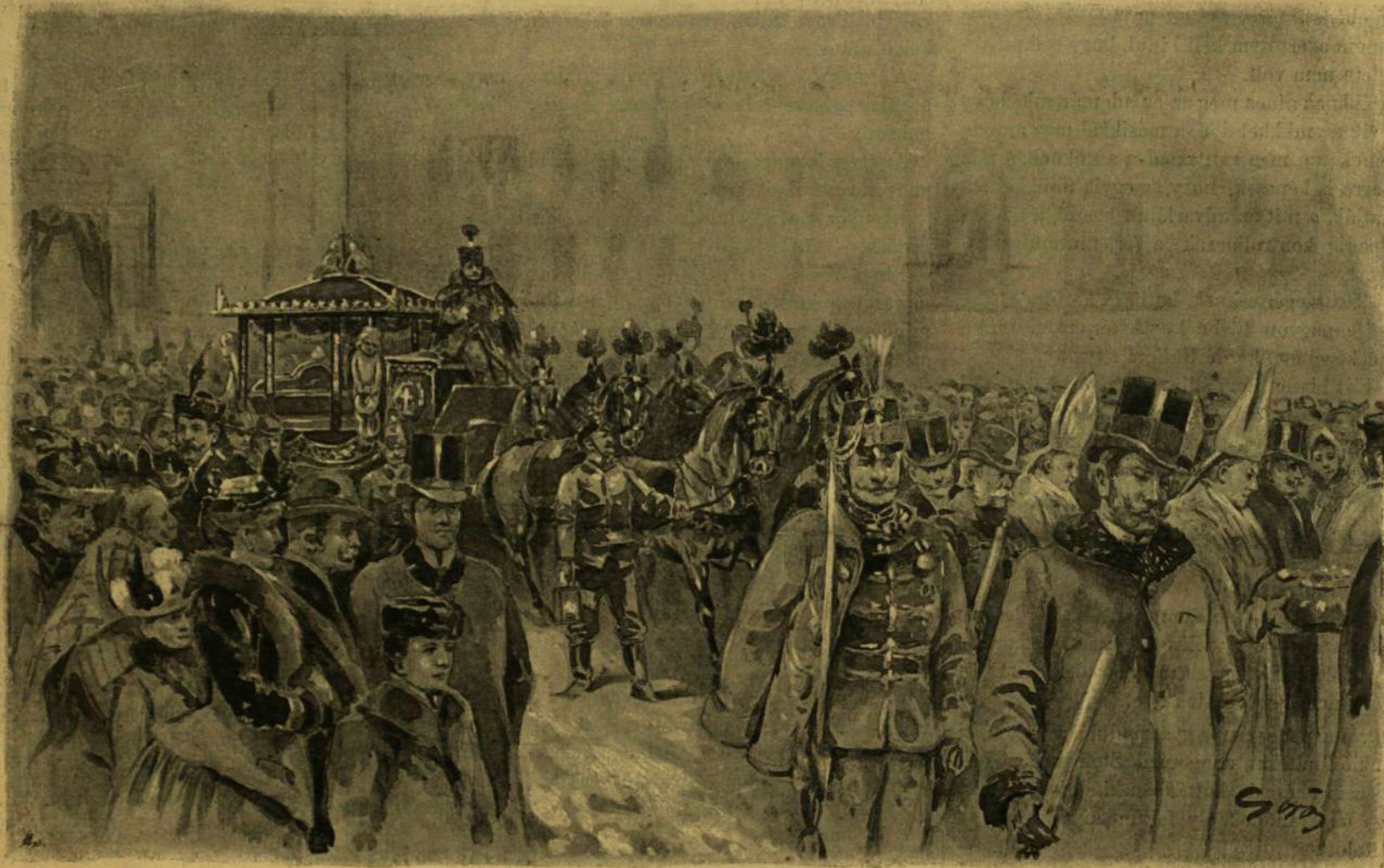
— De kérem, Sándor Alexandrovics, nem tudja, hogy mindig az ártatlan ember iszsa meg a levét!

Ribar Pál Petrovics ezen szavaiból megértetem, hogy épen az ő dolga nincs rendén és valószínűleg ezért fél a hatalmas úr megékezésétől.

Mint vizsgálóbíróknak tudnom kellett, mi történik a fogházban, de 5-600 rabnál hamar előfordulhat valami rendetlenség, mely figyelmét kikerülte.

A főállamügyész bizonyára engem akar látni, mielőtt valami intézkedést vagy parancsot kiadna, és akkor majd megtudom, miből áll a dolog.

Lakásomra visszatérve, a kapu alatt két em-



Görö Lajos rajza.

A HERCZEGPRIMÁS TEMETÉSE. — A TEMETÉSI MENET ELINDULÁSA AZ ESZTERGOMI VIZI-VÁROSI TEMPLOMTÓL.

küggatása legalább is három hetet vett volna igénybe. E helyett a központi villamos-telepből oda vezetett áramlat a gépet azonnal használhatóvá tette, úgy, hogy a napilap nyomtatása egy napig sem szünetelt.

A HÓ ALATT.

Elbeszélés.

Jermolov Iván után oroszról fordította T—a.

„Holnap 3 órakor. *Szimonov* államügyész». Ennyiből álló táviratot kaptam *Szimonov* főállamügyésztől. Hiába törtem fejemet a rejtélyes üzeneten, sehogyan sem tudtam a dolog nyitására akadni. Annyi bizonyos, hogy a főállamügyész nem hiába sürgönyözött, még pedig a hivatalos vonalon, és valószínűleg azt akarja jelezni, hogy holnap ide várjam. Amde a hőmérő — 29 fokot mutatott, azonkívül pedig tíz nap óta folytonosan esett a hó. Ebből azt kellett következtetnem, hogy fontos és sürgős teendő-

sére adták, hogy hóbortosságait nem igen kedvelik «oda fenn» és sokkal jobb lenne, ha minél aktuálisabb dolgokkal foglalkozva, helyét derekasan betöltené.

„Mai napság a tompa haragnak és háromlábú asztalnak nem igen veszik hasznát», mondja egy ó-orosz közmondás. *Szimonov* tehát feltette magában, hogy ezentúl nagyon is éles és hegyes metszőszerré fog változni.

Mindenekelőtt elmentem a fogház parancsnokához, kinek a magas rangú hivatalnok megérkezését jeleznem kellett.

Ribar felügyelő, ki valamikor a szentpétervári erődben mint börtönőr készült e nevezetes pályára, majd hanyatt esett ijedtében, midőn *Szimonov* nevét hallotta.

— Szent Nikifor védszentem oltalmazzon! — kezdé a derék férfiú, — nem tudom, mit jelent senki exzellenziájának látogatása? Valószínűleg ismét gonosz emberek tartózkodnak Tambovban, kiket nem ismerünk. Hej! nem hiába mondta a multkor feleségem: «Pál Petrovics, valami nagy baj fog érni, mert a fagyos káposz-

bert vettem észre, kik reám várhattak, mivel az egyik felém fordult és prémes süvegét már husz lépésnyire levette.

— Mit akartok? kérdém, a kapu küszöbét átlépve.

— A kazáni szent szűz áldja meg lépteidet! felelé az egyik.

— Szent György oltalmazzon meg! folytató a másik.

E szavakból észrevettem, hogy ó-hitű oroszokkal van dolgom, kik valószínűleg nagyon rossz fát tettek a tűzre, mert különben az ünneplés megszólítás bizonyára elmaradt volna.

— Köszönöm a jó akaratot, — mondam ajtó felé fordulva, — és ha nem sokból áll, a mit tölem akartok, ám ki velem!

A két muzsik belépett utánam a szobába és mindenekelőtt a falon függő ikon (szent kép) előtt háromszor keresztet vetve, egyik így kezdé el mondókáját:

— Tudod, uram, a szegény ember mindenüvé sántítva jut el, azért ne vedd rossz néven, ha bajunkat rögtön meg nem fogod érteni. En és Timon Platonovics sógorom halászok vagyunk;

sokszor ázunk meg egy nap, míg hálóinkkal valami keveset kihuzhatunk és azért többnyire keservesen koplalunk gyermekeinkkel együtt; de aztán némelykor egy kis szerenese is akad és akkor . . .

— Nos, mit akkor? kérdezém, midőn a muzsik sokáig akadozott.

— Ej na, folytasd te, Timon Platonovics, — monda a muzsik, sógorához fordulva, — te okosabb ember vagy nálamnál, katona is voltál.

— Igen, hát elmondom, — mökögé a megszólított, — némelykor mást is fogunk hálóinkkal.

— Ugyan mit lehet a vízből kifogni, ha nem halakat?

— Jaj, uram, a Volga vize messze földről jön, és nagy utat tesz meg, ezalatt pedig sok minden esik bele. Így a multkor egy embert huztuk ki ketten, természetesen holt embert; na, gondoltuk magunkban, itt az áldás, ha most feljelenjük, hogy mi huztuk ki, tiszser is elmehetünk

be hozzánk, azzal az üzenettel, hogy az általunk kimentett ember a tambori börtönben van, és arra kér, hogy az uraknál mellette tanúságot tegyünk, miszerint ekkor meg ekkor mi huztuk ki a vízből.

— Eljöttünk tehát, uram, és miután hallottuk, hogy a szegény emberrel is jól szoktál bánni, igazíts bennünket útba, nehogy bajba keverdjünk.

A halászok elbeszélése azt a benyomást tette reám, mintha az egyszer valami nagy gaztettnek nyomába jutottam volna, mely *Szimonov* megérkezésével összefüggésben áll. Mindenekelőtt oda utasítottam a halászokat, hogy az egésztől senkinek egy szót sem szólva, másnap délre ismét hozzám jöjjenek, magam pedig tüstént a fogházba siettem.

Ribar felügyelő nem volt otthon; helyette egyik segédjével jártam végig a börtönöket. Mindenütt ismert alakokat láttam, de a rejtélyes

tal csakugyan megérkezett. A nagy ur, kinek szeszélyétől sok ezer ember élete és személyes szabadsága függött, nem valami jó kedvvel fogadott, de azért neheztelet sem mutatott. Midőn parancsait kikértem, azt felelte, hogy előbb a fogházat akarja megnézni.

A fogházat! Most már biztos voltam benne, hogy a nagy úr szintén azt keresi, kit én látni akartam. Magától értetődik, hogy velem mentem. Utközben alig beszéltem velem, és midőn a kapun beléptünk, az őrség tisztjének kiadta a parancsot, hogy további rendeletig senkit ki vagy be ne bocsásson. Ribar a folyosó bejárásánál várta a magas látogatást, mögötte valamennyi börtönőr, az orvossal és lelkesézzel.

— Hol a foglyok lajstroma? — kérde *Szimonov*. — Itt. No most valamennyi fogoly az udvaron sorakozva várjon, míg az irodából kijövök.

Ribar embereivel a parancs teljesítéséhez fo-



BALDUIN HERCZEG BELGA TRÓNÖRÖKÖS A RAVATALON.

Novgorodba, míg kihallgatnak. Legjobb lesz, adjuk vissza a nagy temetőnek, hadd maradjon ott a feltámadás napjáig. Sógorom szintén egy véleményben volt velem, csak hogy sajnáltuk a jó csizmát, a mi a halott ember lábán volt. Kihuztuk a partra, és most, uram fia, ha hiszed, ha nem hiszed, midőn csizmaival vesződünk, hát egyszer csak egy jókora bőzacsó esik ki kabátjából. Bele nézünk, és azt látjuk, hogy tele van imperiálokkal. De most jön a java, uram! A halott ember kezd rángatózni, mozog, egy szóval magához jön. Azt kérde tőlünk, hol és merre van? Megmondjuk neki az igazat. Elmondja, hogy beledobták a vízbe, és habár jó uszó, de azért mégis alábukott.

— Ha hálóinkba nem jut, lement volna a víz fenekére. Nem annyira pénzt, mint inkább valami írományokat keres kabátja zsebében, és midőn ezeket megtalálta, a pénzt köztünk felosztja, csakis tíz imperiált tart meg magának. Ezzel aztán arra kért bennünket, hogy konyhánkban kissé pihenessen.

— Ott maradt éjjelig, és akkor elindult nagyhezen Tambor felé. Tegnap egy idegen állított

megfogolynak se híre, se hamva. Elővettem a hivatalos lajstromot, melyből kitűnt, hogy a legutoljára ide jutott fogoly valami örmény lótolvaj, kit a nisi-novgorodi vásáron fogtak el. Ügyét ismertem, de azért újból előhozattam az embert. Csakugyan az örmény volt, személyleírása pontosan összevágott a lajstrommal; kitűnt, hogy már kilencz hét óta van itt, mivel a károsult felek vallomása még nem érkezett meg.

Hol lehet tehát a vízből kimentett ember? Miért ijedezett Ribar annyira, midőn *Szimonov* megérkezéséről értesítettem?

Lehetséges-e, hogy az egész dologról *Szimonov* tudomása legyen? És mindenek fölött mit jelentsen a halászokhoz küldött üzenet egy oly ember részéről, kinek nyomát sehol sem találom?

E négy kérdés végképen kihozott sodromból. Az átkozott börtön-épületben oly sokféle helyiség volt, hátha ezek egyikébe rejtette el Ribar a foglyot? De aztán miért tette volna? Alig vártam, hogy másnap a halászokkal beszélhessek.

A mint sejtettem, *Szimonov* a délutáni vonat-

got; ez alatt *Szimonov* az irodában végig lapozgatta a lajstromot.

— Mikor volt itt utoljára? kérde hozzám fordulva.

— Ma délelőtt.

— Mi czélből?

— Hogy a börtönöket végig nézzem, a mint ezt tenni szoktam.

— Jó; menjünk az udvarra; most már együtt lehetnek az emberek.

Ugy is volt. Az őrség által képzett négyzetben a fogház valamennyi lakója sorakozva állott. Férfiak, nők, fiatal és vén asszonyok, serdülő leányok, gyermekek és nyolczvan éves aggyastyánok, a birodalom minden részéből ide került népfajbéli.

Szimonov parancsára a felügyelő egyenként felolvassa a neveket: kinek neve előfordult, félre állt. A szemle egy jó órát vett igénybe; utolsó-
nak az én örmény lótolvajom került elő, kit reggel magam elé hozattam.

— Ennél több rab nincsen a házban? kérde most *Szimonov*, hozzám fordulva.

Habár azt akartam mondani, hogy tudom-

mal még egy embernek kellene itt lennie, mégis tekintettel az általam aláírt hivatalos lajstromra, azt feleltem, hogy nincsen.

Ezzel a szemle véget ért. Ő exzellenziájára beleült a ház elé rendelt székbe és lakására hajtattott, a nélkül, hogy velem még csak egy szót is váltott volna.

Kétséget nem szenved, hogy valami nagy zivatar előtt állunk, gondoltam magamban, de miután lelkiismeretem arról megnyugtatót, hogy a hibát nem én követtem el, aránylag jó kedvvel indultam hazafelé. Majd meglássuk, mit mondanak holnap a halászok, ha megtudják, hogy őket valaki tévutra vezette. De azontúl aztán én sem hallgatom el a dolgot, hanem annak rendje szerint jelentést, még pedig írásbeli jelentést teszek ő exzellenziájának!

(Vége köv.)

A NŐK AMERIKÁBAN.

Míg a nő-emancipációról tudósok és nem tudósok könyveket írnak, addig Amerikában már gyakorlatilag is megoldották egy államban ezt a kényes kérdést. A kezdeményező Wyoming amerikai — úgynevezett — territorium, a mely csak nem régen lépett az Egyesült-Államok szövetségébe, mint állam.

Ez az új állam Észak-Amerika mappáján először 1868-ban pézézett ki, t. i. akkor ke-rekítette ki a kongresszus 1869. területi törvényével. A következő évben, azaz 1869-ben, Washingtonból ki is küldték oda a szükséges hivatalnokokat, a territorium politikai szervezetet kapott s a lakosság, a mely akkor körülbelül 5080 lélekből állt, megválasztotta első törvényhozó gyűlését.

A gyűlés rögtön hozzájárult munkájához, s mindjárt első összejűlésében az történt, hogy valamely progresszista egy rövid, de velős törvényjavaslatot terjesztett elé, a mely körülbelül így hangzott:

A wyomingi territorium törvényhozó testülete elhatározta, hogy:

1. Minden nő, a ki a territorium területén lakik, mihelyt elérí tizenéves éves korát, törvény által megengedett választásnál jogosítva van szavazni, épúgy, mint a férfi, nemkülönbön pedig kötelezve van mindazon terhek viselésére, a melyeket a választási törvények kiszabnak.

2. Jelen törvény a megszavazás után azonnal életbe lép.

Hogy ki volt-e törvényjavaslat szerzője, azt a história nem jegyezte fel. Némelyek azt gyanítják, hogy valamely progresszista hölgy, a ki, — mint a javaslat szövege mutatja, — igen erős jellem lehetett, sőt némelyek a személyt is meghatározták, mint a ki később becsülettel töltötte be a béke-bírói tisztet; a többség azonban azon a véleményen volt, hogy a női jogok lovagja, — bárki lett legyen is ő, — az egész törvényjavaslatl csak egy kis tréfát akart csinálni.

Már akárhogyan volt, elég az hozzá, hogy viharos tárgyalás után s némi «styláris módosítással» a javaslat — elfogadtatott. A módosítások közt legjelentősebb az volt, hogy 18 évről 21-re emelték a megkívántó életkort. A vita alatt ugyan a javaslat egy heves ellensége azt indítványozta, hogy legalább is 30 éves életkort állapítsanak meg, még pedig azzal az alattomos érzéssel, hogy akkor a törvény ügyis csak irott malaszt marad, mert egy nő sem fogja azt magáról bevallani, hogy elérte 30 éves életkorát, még ha oly jogokat adnak is érte, hanem a ravasz czélú indítványt elvetették.

Mint az minden újonan összeverődött amerikai közösségben lenni szokott, a wyomingi territorium polgársága is mindenféle szerencsehajhásokból, játékosokból s «szalon-» (azaz: koresma) tulajdonosokból s hasonlókából állt, magukkal hozván a hozzájuk méltó hölgyeket is. Csak kevés komolyabb czélú ember hozta magával a családját is, úgy, hogy a jövődöbéli választó-hölgyek többsége a társadalomnak nehezen meghatározható és épen nem választékos osztályához tartozott. Mindez azonban nem akadályozta a törvényhozást, hogy a hölgyeknek részt engedjen a territorium kormányzásában, a határozat főokául azt hozván fel, hogy ez a törvény nagyszerű reklam lesz az új territoriumnak.

S ez a feltevés teljesen megvalósult, s alig vitte szét a táviró a meglepő újságot Amerikában és Európában: Wyoming jövője biztosítva

volt. Az új territorium mindenféle felköltötte az érdeklődést s a lakosság gyorsan szaporodni kezdett.

Hát ugyan a hölgyek hogy viselték magukat az ő politikai szerepökben? Különösen hangzik ugyan, de úgy volt, hogy kezdetben egész közönyösen fogadták a dolgot. A Washingtonból küldött három bíró közül kettő igen pártolta a nők egyenjogúsítását, s ezeknek sikerült rábírnia a nőket, hogy részt vegyenek a bírásokodásban mint esküdtek, sőt egy bizottságban is, a mely az igazságszolgáltatási ügyek felülvizsgálására volt kiküldve. A nők igen komolyan láttak feladataikhoz és egész jól is oldották meg azokat. A bizottságban különösen kardoskodtak a mellett, hogy szigorú törvényt kell hozni a szesz italok elárúsításának szervezési ügyében, követték a hazard-játékok eltiltását, az ünnepnapok megtartását, a mi mind nagyon nem tetszett az ő férfi kollegáknak, a kik inkább azt akarták, hogy a már előzőleg meghozott azon törvény is megváltoztassék, a melynek értelmében a vendéglők és «szalonok» ünnepnapokon bezárandók valának. Mikor legelőször kellett a nőknek esküdtszéki tárgyalásban részt venniük, a női egyenjogúság ellenségei azt jövendölték, hogy a női finom szervezet és érzékeny szív a női esküdteket félre fogja vezetni az igazság útjáról, annyival is inkább, mert a gyilkossággal vádlott fiatal ember «igen szép, byroni külsővel bírt.» Úgy látszik: maga a vádlott is bizott ebben, de a mint végül kiderült: hiába, mert az esküdtek, a kik közt hat nő volt, nem sokáig tanácskoztak és marasztaló itéletet hoztak. Azok a férfiak, a kik hölgyekkel együtt esküdtekként fungáltak, azt állították, hogy a nők eléggé «boszúállóknak» mutatkoztak, s bár a férfiak nem tagadják, hogy nő-kollegáik igazságosan ítélték, mindazáltal feltűnt nekik, hogy a nők itelethozásában bizonyos merev egyenesség volt észrevehető. Ha a nő bármely úton is arra a meggyőződésre jön, hogy a vádlott bűnös, nem akar semmiféle mentő körülményekről hallani sem. A nő-esküdtek akkor sok gúnyt és sértést voltak kénytelenek eltűrni mindenfelől. Persze a hírlapok igen jó thémát kaptak, a mely felett jó ideig elménczkedhettek s a szegény úttörő emancipáltaknak sokat kellett tűrni, különösen a riporterek részéről.

«A hírlapi tudósítók és illusztrált napilapok rajzolói körülfogtak bennünket minden oldalról», írja egyik női esküdt az ő emlékirataiban, — «s folyvást azzal ostromoltak bennünket, hogy hagyjuk magunkat lerajzolni, de mi szilárdul elutasítottuk magunktól ezt a megistiztetést. Az ülésekbe mindig sürűn lefátyolozva jártunk, attól tartva, hogy útközben hírtelen lerajzolhatnának. Természetes, hogy azért mégis csak rajzoltak, de a legutóbbiakok karrikaturákban, a mint a tárgyalásokon térdünkön kis gyerekeinket tartogatva ülünk, vagy mint szörnyű vén leányok egy csunya ölebet és maesktát viszünk magunkkal. Még nótát is csináltak ránk, a melyet szelbitten énekeltek az utcákon, s a mely így kezdődött:

Ne sírj, ne sírj, kis baba,
Ülésbe ment a mama.

Hanem, azért nem estünk kétségbe: ösztönzött bennünket a nemes diacsúgy és patriotizmus.»

Olyan legendát is beszéltek, hogy mikor egy alkalommal tizenegy nő és egy férfi esküdt volt együtt, a nők a férfit holtra beszéltek. De e mesék kívül sokkal komolyabb ellenvetések is támadtak a női esküdték intézménye ellen, mint például az, hogy a tárgyalásban némely kényes természetű dolgot el kellett előttük hallgatni, meg hogy nagyon hosszúra nyúló tárgyalásoknál kimerülnek, stb. és végre is azt határozták, hogy esküdték csak férfiak lehetnek.

1871-ben Wyoming második törvényhozó gyűlését választotta meg, a melyben mindjárt előállott egy törvényjavaslatl, a melynek értelmében a nők elüttettek volna a politikai egyenjogúságtól. A javaslatot elfogadták, de az elnök nem akarta azt megerősíteni s visszaküldte azt egy irat kíséretében, megmagyarázva, hogy miért tagadja meg a megerősítést; a többi közt azért, mert a törvény megváltoztatása nem egyeznék meg a territorium alaptörvényeivel, s minthogy a törvény megengedi, hogy a nő gyámkodhassék kiskorú gyermekei felett, nem volna igazságos, hogy megfoszszák őt a beleszólas jogától olyan dolgokat illetőleg, minő például az

iskolaügy is, és minthogy a nőnek joga van a vagyonszerzéshez, méltán is, hogy joga legyen a közterhek kiszabásánál is közbeszólni. Azt is felhozta az elnök, hogy törvény szerint a nő is épúgy jogosítva van a tanítással foglalkozni, mint a férfi, s minthogy ezen jogánál és tisztétől fogva neveli és tanítja a jövőbeli szavazó és törvényhozó polgárokat, szava természetesen követelmény, hogy neki is szava legyen a választásoknál és megismerje a gyakorlatból azokat a jogokat és köteleességeket, a melyekre a gyerekeket oktatja.

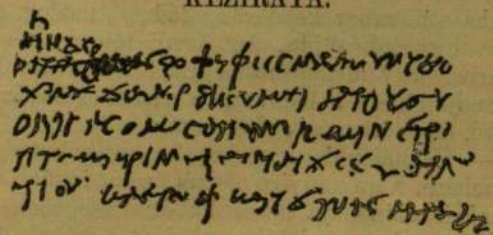
A dolog vége az lett, hogy az újabb törvényjavaslatot elvetették s a wyomingi nők immár husz év óta élnek az egyenjogúsággal. Igaz, hogy ez még eddig csak abban érvényesült, hogy a nők épúgy viselhettek hivatalokat, mint a férfiak s époly fizetést húztak hivataluk után, de a politikában még eddig nem játszottak nagyobb szerepet, t. i. nem állítottak képviselőjelölteket a maguk sorából. Hanem azért választó-jogukat nagy előszeretettel gyakorolják. Az erre vonatkozó adatokból látjuk például, hogy a hölgyek a választók kontingensének egy harmadát képezik, hogy száz közül nyolcevan tényleg gyakorolja is választói jogát s itt megjegyzendő még, hogy a férjes nők sokkal nagyobb szorgalommal vesznek részt a választásokban, mint a nem-férjesek. Még arról is tudnak beszélni, hogy a nyirott hajúak és vörös hajúak sokkal nagyobb önállósággal bírnak, vagyis sokkal inkább meggyőződésből szavaznak, mint a többiek, a kik többnyire férjeik és völegényeik befolyása alatt szavaznak, vagy pedig a jelölt iránti személyes rokonszenv és ellenszenv által vezéreltetnek. Ha a jelöltnek felesége van s ez egy vagy más okból nem tetszik a választó hölgyeknek, akkor jobb a jelöltnek fel se lépni, mert biztosra veheti a bukását. Az is megtörténik, hogy a férj az egyik jelöltre szavaz, a feleség meg a másikra, de ebből soha sem fejlődik családi perpatvar és általában nem vehető észre, hogy a nők politikálása káros befolyással volna a családi életre.

Wyoming lakossága jelenleg elérte a százezer létszámot. A lakosok legnagyobb része a Csendes-Oceán melletti vasút mentében fekvő városokban lakik. A politikai élet és a kereskedelem nagyon élénk s a civilizáció nagy haladást tett az új államban. Mint egy legutóbb készült statisztikából látható, az Egyesült-Államok közt az irni-olvasni nem tudók száma épen Wyomingban a legesekélyebb. Nagyon természetes, hogy a territorium igyekezett is önállóságra vagyis «államiságra» jutni, elérni azt, hogy lakosai egyenlő rangúak legyenek az Egyesült-Államok többi polgáraival, maguk választás bíráit és közigazgatási hivatalnokait s szavuk legyen az elnökválasztásnál is. Ezt el is érték és a territorium nem régebben átváltozott államná, s nagyon reménykednek a wyomingiak, hogy most még nagyobb lesz az oda telepődők száma s ezzel együtt szaporodni fog ott a tüke is.

Mikor ezelőtt néhány hónappal a territorium az éjszak-amerikai kongresszushoz beadta az iránti kérvényét, hogy fölvetessék az államok sorába, szokás szerint előbb alkotmányozó bizottságot választott a maga kebeléből, a mely bizottság egy alkotmányt dolgozott ki. Az alkotmányban nem feledkeztek meg a nők politikai egyenjogúságáról sem, a mely ellen azonban rögtön ellenzék támadt a washingtoni képviselők körében. Hanem a kongresszus úgy vélekedett, hogy a konstituczióknak ez a pontja nem ellenkezik az Egyesült-Államok alkotmányával és megerősítette Wyoming alkotmányát.

Sz. E.

ARISTOTELES MOST FÖLFEDEZETT KÉZIRATA.



A KÉZIRAT ELSŐ SORAINAK HŰ MÁSOLATA.

A tudományos világ és a művelt közönség nagy érdeklődéssel fogadta a londoni «Times» által nemrég ismertté lett felfedezést, hogy a

világhírű British muzeum egyik papyrus csomagján megtalálták Aristotelesnek egy teljesen elveszettnek hitt munkáját, mely a régi világ alkotmányairól értekezik. Tudvalevő dolog, hogy ez a világhírű görög polyhistor, kinek művei az ő-kor csaknem minden tudományos működését s nézetét egyesítik, különösen a közép-korban, de még az újkor első századaiban is az emberi ismeretek nagy mesterének tekintették s hogy műveit, melyek századokon át a bibliával egyrangúaknak tekintettek, tömérdekszer másolgatták és magyarázták. Aránylag kevés munkája is volt olyan, mely ne maradt volna fenn korunkig s ezek közé tartozik az alkotmányokról szóló értekezése (megkülönböztetendő a politikáról írt s fennmaradt dolgozatától!). Ezt a maig teljesen ismeretlen munkát is sokszor említik régi írók, de csak a mi időszámításunk szerint való 6-ik századig, azóta teljesen nyoma veszett.

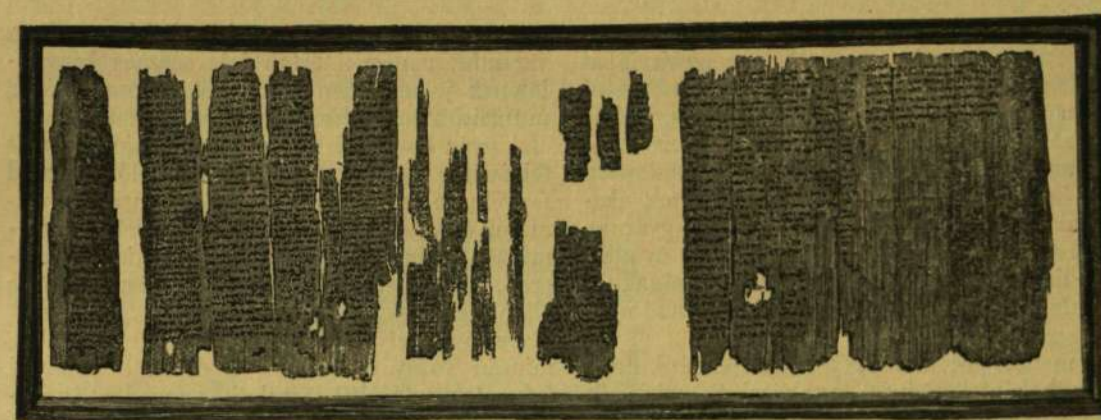
Az a papyrus kézirat, melyről most határozottan állítják, hogy ennek az elveszett munkának egy példánya, legkésőbb az első századból való, a mint azt betűinek s írásmódjának sajátosságos jellegén kívül az is bizonyítja, hogy egyik oldalán egy Vespasian császár korából való üzleti fogalmazvány van, eléggé világos időjelzéssel. Az egész csomagot a Britishmuzeum Egyiptomban vásárolta, mint értékelemek tartott régi kopott és sok helyen megrongált kéziratcsomót. Az értekezésnek sem eleje, sem vége nincs meg s egyes részei is sok tekintetben hiányosak, úgy, hogy némely helyen az értelem is nehéz kitálatni. Ha csakugyan Aristoteles elveszett munkájának kézirata ez a töredék, a végső részek elveszése még nem volna oly nagy baj, mert azt más iróktól tudjuk, hogy Aristoteles a végső fejezetekben a saját korában létezett hatóságok és testületek hatáskörét írta le, a mely a görög irodalom más termékeiből eléggé ismeretes, sőt Aristoteles munkájának ezen részéből is sokat idéztek más írók. Sajnálatosabb, hogy a bevezető fejezetek hiányoznak, melyek a munka aristotelesi eredetére is biztosabb fényt vetethetnének.

A nagyérdékű leletet a brit muzeum tudós tisztviselői a legnagyobb gonddal őrizik, az egyes lapok egymás mellé helyezve, őt nagy fakeserben üveg alá helyezve s már is készül a leletnek kritikai megjegyzésekkel kísért hasonmás-kiadása. Mivel a kézirat, mint képeinkből is látszik, nagyon megrongált, a végelöntés arra nézve, hogy csakugyan Aristoteles elveszett művét találták-e meg, ezen kiadás megjelenése után dől el, de szakértők véleménye szerint ez nagyon valószínű, sőt nem valószínűtlen az a feltevés is, hogy ez a kétségkívül régi kézirat egykor a Ptolemaeusok híres alexandriai könyvtárában lehetett.

A papyrus, melyre az egész mű írva van, ma már ismeretlen, a használatból teljesen kiment irányony, bár tudva van, hogy a régi művelt népek, a drága pergamén kivételével, ezt használták az írásra s a papír szó is ettől az anyagtól ered. A papyrust legelőször a régi egyiptomiak készítették, a hasonnevű vízi-növény rostjaiból, mely az ő hazájukban csaknem oly elterjedt volt, mint nálunk a nád, s előállításának olcsósága nagyon lényegesen előmozdította az irodalom és tudomány fejlődését, mivel addig, mint azt különösen az assyr ékirásánál látjuk, följegyzések tételeire köveket vagy téglákat használtak, melyek tartósabbak ugyan a papyrusnál, de épen nem alkalmasok arra, hogy rajtok hosszabb értekezések vagy szónokokot örökítenek meg. Később, midőn az arabok a VIII. században a gyapotból kezdték a papírt gyártani, a papyrus gyorsan ki-



PAPYRUS NÖVÉNY.



ARISTOTELES MOST FÖLFEDEZETT MUNKÁJA. — Töredék a papyrus szalagból.

ment a forgalomból, bár nyoma van, hogy Paler-móban még a X. század végén is használták. Egyiptomban, hol az ily papírt legelőször készítették, ma már nyoma sincs a papyrus növénynek s más helyeken is aránylag kevés terem, így Szeicziában, Palesztina északi részén, továbbá Nubiában, a hova Egyiptomból vitték át a középkor elején. A papyrust azonban a drágább, de sokkal tartósabb pergamén túlélt s ritka esetekben még ma is használják.

A ZÓLYOM-BRÉZÓI VASGYÁR.

A zólyom-brézói (brezovai) kincstári vasgyár mult évi november hó 10-én ünnepelte meg fennállásának és működésének félszázados évfordulóját.

A vasgyár Zólyom megyében, a természeti szépségei miatt az idegenek által is gyakran fölkeresett Garamvölgyben, Besztercebányától 35 kilométer távolságban, a gyár tulajdonát képező besztercebányai-zólyom-brézói vasútvonal végén fekszik, s hazánkunk legrégibb és legnagyobb gyártelepei közé tartozik. Zólyom megyének vasércgazdagsága, nagy kiterjedésű erdei és gazdag vízereje a megyében már a honfoglalás előtti időkben meghonosították a vasgyártást, mely azóta a megye számos völgyében elhelyezkedve, máj napig fentartotta magát s a megye lakosságának egyik legfőbb és legállandóbb kereseti forrását képezi.

A kiscsurgai (rómezi) vasgyár-telep 1580. évben jutott a kincstár birtokába. A megyei vasipart azóta folytonosan fejlesztette, évszázadokon át fentartotta s hazai vasiparunkat itteni kitűnő minőségű termelvényei által a külföld előtt is előnyösen ismertté tette.

A vasipar jelentősége azonban csak akkor jutott hazánkban is érvényre, a midőn Angolországban Stockton és Harlington között az első gőzrel hajtott vasút 1825. évben a nyilvános forgalomnak átadott s a vasutak építésének eszméje a kontinens minden nagyobb államát foglalkoztatni kezdé.

Ezen eszme következtetésében, az 1825—1827-iki országgyűlés által kiküldött regnikoláris deputáció javaslata alapján, az 1836. évi XXV. t. cz. az ország belsejében 12 vasútvonal építést rendelte el. E törvény megvalósítása, illetőleg a vasútépítéssel járó sinszükséglet fedezése czéljából a selmezi főkamargrófi hivatal, Sváiczter Gábor akkori főkamargrófi kezdeményezésére, Brézóban egy az akkori technika színvonalán álló, tehát a kavaró és hengerlő üzemelen alapú sinhengerlő vasgyár építését hozta a bécsi udvari kamaránál javaslatba, mely akkoriban a magyar bányászat ügyeket intézte, s Lobkovitz L. Ágost herceg, kamaralnök, a bemutatott tervek alapján az építést engedélyezvén, az 1840. évi április havában kezdetét is vette. A magyar bányászat ügyeinek vezetésében a negyvenes évek elején többször beállott változás, az 1848-iki szabadságharc mozgalmai s az ennek gyanos befolyását követő nyomasztó idők, a gyárnak teljes kiépítését is késleltették s habár a gyár az 1848—1849-ki években a magyar kormány rendeletére fegyverkészítéssel foglalkozott is, a vasúti singyártást csak 1853. évben volt megkezdhető. A gyártelep ezen kori képét egyik képünk mutatja.

Ez időtől kezdve egész 1875. évig a gyár 800,000 métermázsza vasúti sint és 100,000 métermázsza egyéb vasúrt gyártott és a kincstárnak közel 3,000,000 forint tiszta hasznót hajtott.

A sinek kitűnő s mondhatni páratlan minőségük folytán, a külföldi verseny erőlködési daczára, nagy keresletnek örvendettek s vasutaink egyes vonalain még ma is, a midőn ez a gyár 1875. év óta singyártással már nem foglalkozik, tehát 16 év multán is, még jó karban találhatók.

A zólyom-brézói vasgyár tehát első volt honunkban, mely a vasárútnak hengerlés általi gyártását, a tömeges termelésnek egyedüli módját bevezette.

Az állam anyagi ereje azonban az 1860-at követő években a hazánkra tömegesen háramló feladatok megoldására s a hosszú politikai és közigazdasági aléltság után újonnan felpezsdült nemzeti élet szükségleteinek kielégítésére elégtelennek bizonyult, ennek folytán a vasutak építésében is hosszas pihenő állott be és a gyár jövedelmei is felhasználhattak, a nélkül, hogy azoknak legalább egy része a gyár időszerű fejlesztésére fordított volna.

Ezeknek volt a következménye, hogy midőn a nemzet rendelkezési jogát visszanyervén, az országos ügyekkel együtt a kincstári bányászat és kohászat vezetését is a nemzeti kormány vette át, nem épen kedvező helyzetben találta a gyártelepet. Nem késett azonban gondját annak helyreállítására fordítani s az új kormány első pénzügyminisztere a gyártelepet meglátogatván, annak időszerű átalakítása czéljából a szükséges eszközöket kiltatásba helyezte. Az ígért azonban, pénzügyeink folytonos rendezetlensége mellett, nem volt teljesíthető s miután időközben a Bessemer-acélgyártás életbelelépése után a vas-sinek aranykora is lejárt, a gyártelep folytonosan hanyatlott. A kiszorult vasinek helyett gyártott kereskedelmi vasfajtákkal a stájerországi virázgő gyárak, vagy a hazánkban kedvezőbb viszonyok között és a forgalmi vonalak mentén épült vasgyárak termelvényeivel szemben tért foglalni nem tudott, új üzemáigat nem fejleszthette s évenként nagyobbodó veszteséggel dolgozott, minek folytán nemcsak Európaszerte kivívott jó hírneve kezdett elenyészni, de a hazai vasgyárak között is hátramaradt. 1880. évben a dolog már annyira ment, hogy az állandó veszteségek kikerülése czéljából nem volt egyéb hátra, mint vagy teljesen felhagyni vele, ezáltal a vidék lakosságának, úgyszólván, egyedüli keresetforrását venni el, a munkásokat kivándorlásra kényszeríteni és a honi piacot az osztrák kifejtett vasiparnak korlátlanul átengedni, vagy pedig a gyárt — nagy áldozattal bár, — a vaskohászat újabb haladásának megfelelően átalakítani s oly vasfajták gyártására rendezni be, melyek hazánkban esekélyebb mértékben vagy épen nem gyártattak s a honi magánvállalkozásnak versenyt csinálni nem fognak.

Szapáry pénzügyminiszter az utóbbira határozta el magát. 1881. év elején Kerpely Antal bányászati akadémiai tanárt s irodalmi működése által a külföldön is jól ismert szakembert, bízta meg a kincstári vasgyárak újja szervezésével és vezetésével, kinevezvén őt miniszteri tanácsossá és az állami vasgyárak központi igazgatójává.

A gyárnak átalakítása 1882. évben kezdődött s 1885. évben befejeztetett. A gyártelep jelenlegi alakját második képünk mutatja.

Az átalakítás eredménye az, hogy a zólyom-brézói vasgyár előbbi fénykorát csakhamar elérte, s ma már ismét hazánk elsőrangú vasgyárjai közé tartozik, az elvesztett honi piacot kitűnően elismert gyártmányaival visszahódította, jelen-tékeny kivitelre tett szert az osztrák tartomá-

nyokba, hazai vasutainkat, a sínek kivételével, minden szükséges anyaggal s gépgyárainkat szerkezeti vassal teljesen el bírja látni s új üzemanyagot (hengerelt és vont csövek, nehéz lemezek, híd szerkezeti anyagok, zománcozott öntöttvas és bádgedények gyártását) honosítva meg hazánkban, jelentékeny összegeknek akadályozta meg külföldre kihozását. A gyárnak ma 2200 munkása van s az utóbbi négy év alatt több árú gyártott, mint előbbi virágzásának 20 éve alatt összesen és ma már ismét állandó nyereséggel dolgozik.

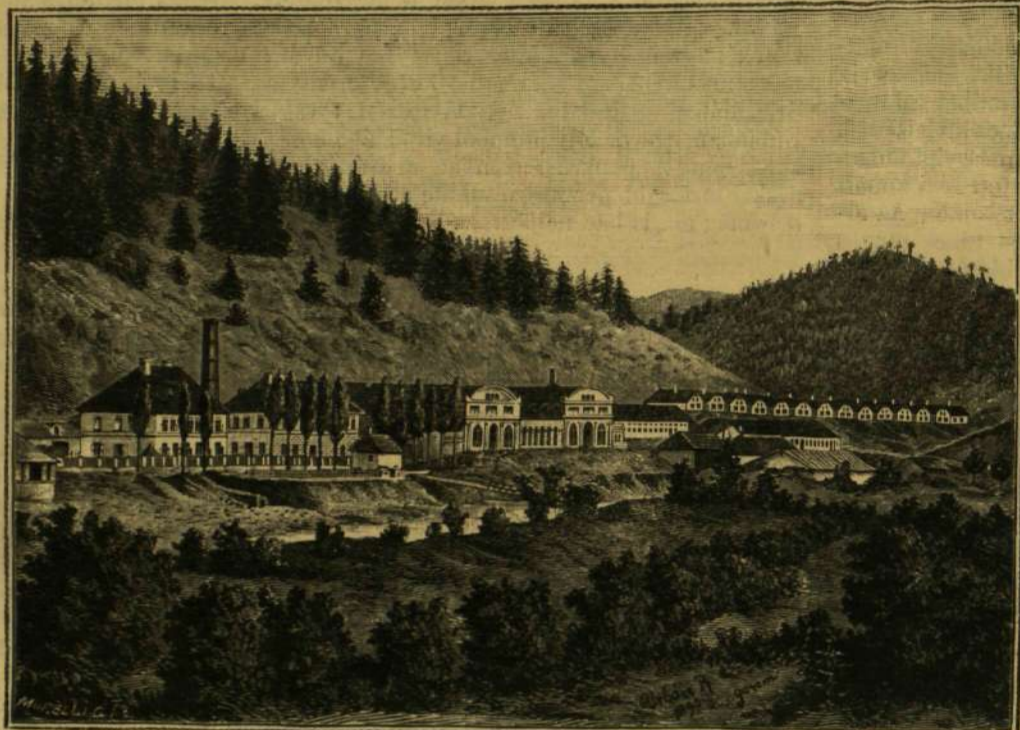
E mellett érdemesnek tartjuk kiemelni, hogy a munkaképtelen gyári munkások és családjaik segélyezésére és ellátására szolgáló társaság jelenleg már 600,000 forint tőkével rendelkezik, és ez idő szerint segélyezésre és ellátásra évente 100,000 forintnál többet fordít. A kincstár ezen költségekhez évente átlag 40,000 frttal járul. Ez a társaság az itteni vasgyárnál már 1496. év óta áll fenn, és alapszabályai, melyeket a hosszú gyakorlat és tapasztalat minden irányban kiterjesztett, a munkaképtelen gyári munkások ellátására irányuló és jelenleg tárgyalás alatt levő törvényjavaslat szerkesztésénél bátran volnának alapul vehetők, mert a Lajtán túli tartományokban erre nézve fennálló törvényi honi viszonyainkra nem alkalmazható és magában Ausztriában sem felel meg a jogos követelményeknek.

Különösen Zólyomgyévet illetőleg ezen vasgyár anyiban bir nagy jelentőséggel, hogy a megye lakossága 20^o/o-ának megélhetését biztosítja, különféle keresetek által egy millió forint készpénzt hozván évente itt forgalomba; a megye lakosságának külföldre kivándor-

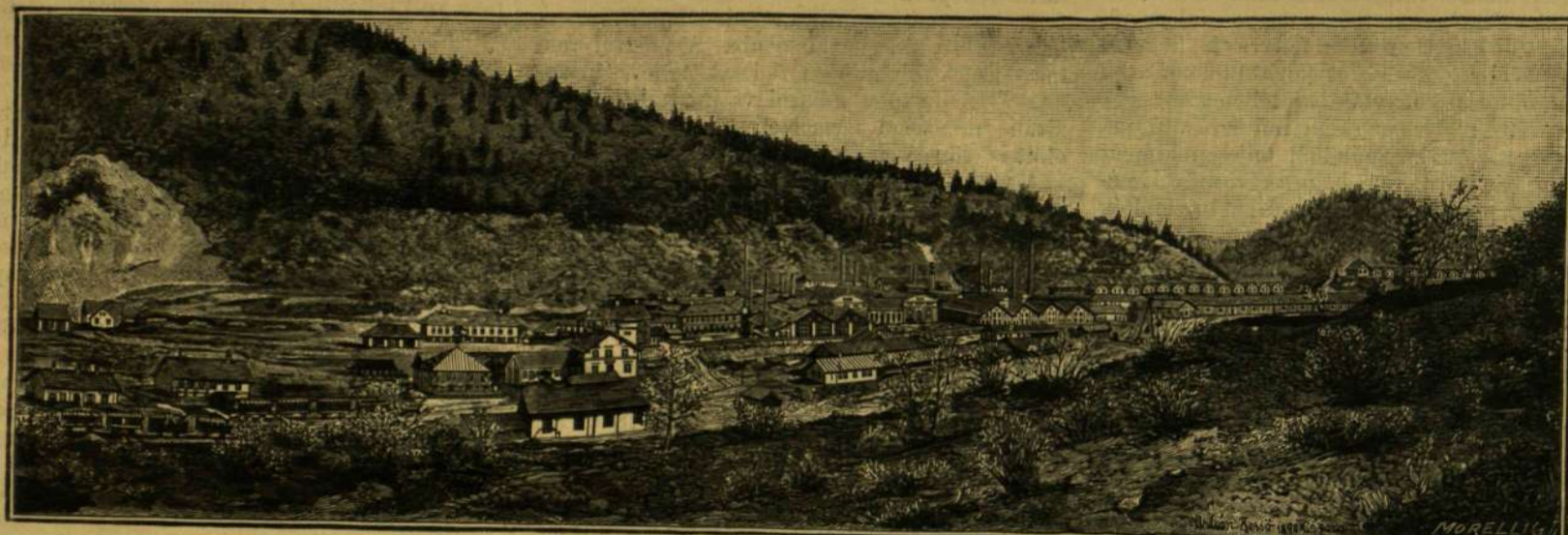
vasutak gépgyára, a diósgyőri és bikási vasgyárak, valamint a megyei értelmiség számos képviselőjének jelenlétében s a vidéki lakosság és a munkások nagy részvétele mellett folyt le.

A gyár épületének homlokzata csinosan volt feldisztve és a nemzeti színű zászlók, a zöld fenyő lomb koszorúk, nemzeti és bányászati címer és vasgyári jelvények nagy számban, valamint a gyár udvarán rögtönzött kis fenyveserdő, a gyár sötét színű falaival igen kellemes ellentétet képeztek.

Az ünnepély délelőtt 10 órakor kezdődött, miután vasgyári tisztikar a délelőtti vonattal érkezett vendégeket testületileg fogadta. Az ünnepély közönség mindenekelőtt a teljes üzemben levő vasgyárat tekintette meg, s ezután a gyár belsejében emelt díszes oltár körül csoportosulva, a vidéki papság segédkezése és 3000 ember részvétele mellett hálaadó misét



A ZÓLYOM-BRÉZÓI KINCSTÁRI VASGYÁR EZ ELŐTT NEGYVEN ÉVVEL.



A ZÓLYOM-BRÉZÓI KINCSTÁRI VASGYÁR MA.

lását, a felvidéki megyék között ritka kivételként, megakadályozza s munkás népének nevelése s iskolák fentartása által kulturális tekintetben és a mi a felvidéken különösen méltánylást érdemel, a magyar állameszme és érdekek védelme és terjesztése terén tagadhatatlan érdemeket szerez.

E rövid ismertetés is eléggé mutatja, hogy hazai vasiparunknak e jelentékeny tényezője, berendezésében a haladó kor színvonalára emelt műtelepe, méltán ünnepelhette meg munkásságának félszázados ünnepét, a honnét megelégedéssel pillanthat vissza arra az útra, mely szerény kezdetből, sokféle viszontagságok és változások során, a jelen állapotig vezetett.

Az ünnepély a kormány, a vármegye, a megyei kath. és evang. papság, a selmeczi bányászati és erdészeti akadémia, a selmeczi kir. bányagazgatóság, az erdőkincstár, u. m. kir. állam-

hallgatta meg. Ezt a vasgyár-telepen építendő templom alapkövének szertartásos letétele követte.

A vasgyár történetének rövid ismertetése után, Kerpely miniszteri tanácsos és központi vasműigazgató Lópka István vasgyári munkás mellére az ezüst érdemkeresztet tűzte fel, melyvel 50 éves kitaró szolgálata jutalmazta meg a király. Végre a vendégek a gyár alapítása körül érdemeiket szerzett Lobkovitz L. Agost, a bécsi udvari kamara egykori elnökének már régebben fennálló és ez alkalomból renovált emléket tekintették meg.

Az ezt követő díszében, melyen nyolcvannan vettek részt, a lelkes felköszöntőknek vége-hossza nem volt. Hogy a sok közül csak néme-lyeket említsünk, Kerpely Antal miniszteri tanácsos a királyra és az uralkodó családra, Wagner Vilmos főbányatanácsos a magyar kormányra,

mint ezen vasgyár fentartójára, ismét Kerpely Antal a vasgyár történetét felöllel magvas beszéd kíséretében Wekerle jelenlegi pénzügyminiszterre, ki az ő társzójához tartozó vasgyár érdekeit különös figyelemre méltítja, Wagner főbányatanácsos pedig a vármegyére emelt poharat, mely a vasgyár tevékenységét mindig kelően méltatta és támogatta; Staudner Jenő főmérnök a megyei papságot köszöntötte fel, melynek kulturális és hazafias működését a vasgyári tisztikar mindig rokonszenvvel kísérte és támogatta. Wagner főbányatanácsos a gyár szakfőnökét szolgáló selmeczi bányászati és erdészeti akadémia, Staudner főmérnök a vasgyárnak 40 évén át feleltes hatóságára, s a gyár érdemeiben osztozó selmeczi bányagazgatóságára, a vendégek közül pedig Solz Vilmos bányatanácsos és akadémiai tanár, Kerpely Antalra, mint ezen vasgyár szerencsés újjászervezőjére, Moczkovics János zólyomi ág. ev. főesperes a megyei papság és a vasgyári tisztikar hazafias működésére, a vallásfelekezetek közötti békére és összetartásra, Csipkay Károly megyei alispán, Wagner hivatalfőnökre és a vasgyári tisztikarra, Farbak István főbányatanácsos és akadémiai igazgató az államra, mint a nemzeti érdekeket védő nagyiparosra és ismét felszólalásában az államerdészeti képviselőre emelt poharat, lelkes éljenzéstől kísérve.

A díszbéd idején a vasgyár 2200 munkása és altisztjei is megvendégeltettek, este pedig a vasgyári munkások és zenekar Kerpely miniszteri tanácsos tiszteletére fenyő-fáklyákkal és bányamécsékkel meglepően impozáns faklászmenetet rendeztek.

Az ünnepélyt Lajos Tóni beszterezébányai zenekara

SZATHMÁRY-LATKÓCZYNE BÜCSÜ-JUBILEUMA.

A nemzeti színház legregibb s egyik legérdemesebb tagja, Szathmáry-Latkóczyné, leánynevével Farkas Lujza, január 31-én búcsúzott el attól a közönségtől, melynek negyven éven át annyi vidám, élvezetes órát szerzett művészetével.

A távozó művésznő egyike volt azon törhetetlen művészi őserőknek, melyeken nem látszik fogni az idő, eredeti temperamentumjuk arra képesítvén őket, hogy ne álljanak meg egy megszokott és megszeretett szerepkörben, a minnek rendes tragikumja, hogy egy kegyetlen, de igaz kifejezést alkalmazzunk, a belőlök való kivénülés; hanem föltalálják azt a másik szakmát, melynek változott egyéni tulajdonai leginkább megfelelnek. A jubiláló művésznő végig játszotta a színpadi pályának, mondhatni, egész regiszterét. Kezdte a kített, elhagyott csecsemő gyermekszerepeken, folytatta néma, vagy csak néhány szót gögicselő anygalkákon, majd az ártatlan leánykák szerepkörén, s mint serdülő hajdon játszott, már naivakat, aztán már fejlődten, szerelmes és hősnői szerepeket, majd javakorbéli menyecskéket, özvegyeket, míg végül elérte művészetének tetőpontját, a derék magyar tekintetes asszonyokban. Tisztes matróznak, katonai vagy házsártos nagynénnek s mindenek fölött a mamák szerepkörében. Művészi pályája az élet fejlődéseinek és egymásra következő korszakainak igaz alakulását visszafelé visszafelé alakulásában is, s ez is hozzájárult, hogy művészetének alapja a játékban is az a családiaság híj természetesség legyen, mely egyúttal a művészi hatásnak is legbiztosabb s legjogosultabb eszköze.

Szathmáryné, úgyszólván, a színpadon született. A magyar színészet egyik érdemes úttörőjének, Farkas Jánosnak a leánya volt, a kit deli természetért és kifejezésteli arczáért is, de megkülönböztetésül is egy hasonnevű pályatársától, a »szép« melléknévvel ruházott föl kora. Hős és szerelmes szerepeket játszott; de, mint Deryné írja naplójában, nem az tette országos hírvé nevét, hanem gyönyörű szép magyar táncza, azok a dőlczeg palotások, magyar zölők, verbunkosok és toborzók, melyeknek látására a hevedik vármegyéből is eljött az akkori előkejlő magyar társaság s melyekben utóbb csak Szölősy, a színi pályájukat szintén híres kettős magyartánczukkal kezdő Szölősy-nővérek atyja versenyzett vele.

Ennek a »szép Farkas«-nak színi vándorútján, Rimaszombatban, 1818-ban született leánya volt a kis Lujza. A magyar színi pályára akkori nyomorúságai ő rá már, mint alig beszélő gyermekre reánehazedtek és pedig fokozott mértékben. Alig volt hat éves, mikor atyját elvesztette. Édes anyját meg előbb. De ő már ebben a korban is a színpad szükséges »kellekei« közé számított. A »Salamon ítélete«, »Heródes mérszálalásai« című előkép-esztrókban az övé volt a főszerep s »Ábel halála«-ban már az anygalt személyesítette, a ki néhány szó kíséretében nyújtja át a beteg Ádám számára a mennyből hozott gyógyfűvet.

Ha ettől a színpadon elrebegett néhány szótól számítanók Szathmáryné művészi pályáját, mint a hogy némelyek zsengejüknek nyomtatásban első megjelenésétől számítják a maguk irodalmi pályafutását, hetven esztendőre kellene azt tennünk, a mi a színpad történetében bizonyára páratlan eset. De Szathmáryné ezt a kisgyermekkor szereplését nem a művészi pályára kezdetének, csak előkészítőjének tekinti, ennek köszönhetvén, hogy őt, az elárvult gyermeket, a színtársulat nem hagyta el, hanem egy Horváth nevű színész gondozására bízta, a ki gondját is

viselte s nevelte, a hogy lehetett, a szépen és gyorsan fejlődő, nagy tehetségű leánykát.

Az 1832-ik év tavaszán volt, hogy mint tizen-négy éves leánya Kolozsvárról először föllépett. A közönségnek rendkívül megtetszett a kiváló szépségű naiva, ki nemcsak megjelenésének elragadó bájával, de játékának és előadásának

Kolozsvárról, a hol pedig színésztársai és a közönség nagyon megszerették. Csaknem valamennyi nagyobb vidéki városban megfordult ezután, hol mint drámai szende, hol mint drámai hősnő aratva babérokat.

Tizenhat éves korában ment nőül Szathmáry Dániel színészhez, ki akkortájt jelentékeny szerepet játszott a színészetben. Boldog meglepéssel osztozták meg egymással a nélkülözés keserveit, míg nem egy véletlen a fővárosba hívta.

Bartay, a nemzeti színház bérleje, mozgékony, leleményes, vállalkozó szellemű ember volt, a ki az intézet fölvirágztatásáért mindent elkövetett. Hogy az országgyűlés érdeklődését fokozza a nemzeti színház iránt, összes személyzetét fölvitte Pozsonyba, megmutatni, mennyi kincse van itt a magyar művészetnek. De hogy ez idő alatt a nemzeti színház se maradjon üresen, viszont lehozta Pozsonyból az ottani társulatot.

Ezzel jött le Szathmáryné is. S e társulat szereplése két, szellemi és művészi oszlopot adott a nemzeti színháznak: ennek következtében szerződtek Szathmáryné és Szigeti Józsefet.

Szathmáryné, — írja Szigeti a »Vasárnapi Ujság« 1874-ki azon számában, mely a művésznő 25 éves nemzeti színházi jubileuma alkalmával jelent meg lapunkban, — mindjárt beleillett a művészek azon koszorujába, melyből akkor még Meyerin kívül senki sem hiányzott. E körben még másod és harmad helyet sem volt könnyű betölteni: elfoglalni lehetett, de megtartani nem. Szathmáryné nemcsak, hogy nem ritt ki a díszes keretből, hanem csakhamar új szerepkört is teremtet magának, melyben ő volt kitűnő, melyet senki sem vitathatott volna el tőle; eredeti a legkisebb árnyalatokig, minden ízében magyar, távol minden utánzásától; élethű



SZATHMÁRY-LATKÓCZYNE.

kedvességével is elárulta a benne rejlő tehetőséget.

E percztől kezdve egészen a színpadé lett. Az első föllépes sikere után rövid ideig maradt csak

művészi kép, nemcsak a megszólamlásig, mint mondani szoktuk, hanem a megszólamlásban is; ez az osztály: »a tekintetes asszonyoké« volt. Volt nekünk finom, méltóságos, tekintélyes, s a hol kellett, rendkívül kedvesen leereszkedő »nagyságos asszonyunk« tragikai színésznőnkben, Jókainéban, mikor vígjátékban játszott; volt utólréhetetlen »nemzetes asszonyunk« Miskolczi Juliában, s lett »tekinetes asszonyunk« Szathmárynéban, a milyenekre éppen a legnagyobb szüksége volt akkor nemzetesebb szint öltő, s a magyar életet visszatükröző eredeti dráma-irodalmunknak. Három fokozatát ugyanazon színnek egymás mellett legjobban meg lehet különböztetni: a gondosabb figyelő akkor a magyar nők e rangfokozatát láthatta élő művészi másolatokban. Szentpétery sokféle táblabírájának, a ki mindig táblabíró volt, de mindig más, méltó mellékei voltak ezek a tekintetes asszonyok, tulajdonképp nőnemű táblabírák. Az életben is mind a kettőnek osztálya kezd kiveszni, legalább eredeti színe nagyon kezd kopogni, mióta nagyságosokká lettek: a színpadon is most már nagy résznél csak reminiscenciák kezdenek lenni a régiek korból, míg majd egészen elmosódnak... .

A szabadságharc viharai megzavarták művésztünk fejlődésének folyamatát is. Szathmáryné a hazaszeretet ápolásában is a legelső magyar nők közt akart lenni, résztvett a márcziusi mozgalomban. Keblén nemzetiszínű zászlót hordozva együtt járt a Pest utcáit a lelkes ifjúsággal s hol egy-egy gyűjtő költeményt szavalt, hol egy-egy lendületes beszédet mondott.

A forradalom viharai Szathmáry Dánielt is a csaták tüzebe szóltotta. Nem is tért onnan többé vissza. A legelső ágyugolyók egyike megölte a vitéz vörössapkást a fejrtemplomi csatában és Szathmáryné Farkas Lujza özvegyen maradt.

Ekkor vidékre ment s az ország majd minden nagyobb városában megfordult, mindenütt babért, elismerést aratva. Népszerűségben veteke-dett a korszak legjelesebb színésznőivel. 1851-ben ismét visszatért Pestre, hol a nemzeti színház tagjai közt találjuk. Rövid időre azonban



SZATHMÁRYNÉ MINT ZSÓFIA, JÓKAI 'ARANY EMBERE'-BEN.

EGYVELEG.

* Az élő madárfajok számát jelenleg mintegy 6000-re teszik, s e nagy számból Európára csak 503, az amerikai Egyesült-Államokra 471 faj jut.

* Drága épületek. A párisi opera 16, a londoni parlament 35, a brüsszeli igazságügyi palota 16, a bécsi városház 13, a párisi városház 16, a párisi postaház 13, a londoni igazságügyi palota 9 millió forintba kerültek Magyarországon az új országgház lesz ily drága épület.

* A villamvilágítást Bristol városában oly módon alkalmazták, hogy a széles boulevardokon nagy kandelaber-alaku villamlámpákat állítottak fel, és a keskeny utcákon a házak között diadalviszerileg alkalmazott vázákra helyezték el a lámpákat.

megvált a színpadtól. Nőül ment Latkóczy Nándorhoz, kivel a vidékre költözött s csak 1857-ben tért ismét vissza a nemzeti színházhoz, melynek ettől kezdve állandóan tagja maradt. Az intézetnek kitünően hasznos tagja volt, mert, — írja Szigligeti idézett jellemrajzában, — játszott ő mindent, a mit neki osztottak, s egyáltalában soha sem volt az igazgatónak oly ijésztő réme, kik azt nem szeretik játszani, a mi nekik való, s azt szeretnék mindig játszani, a mi nem nekik való. Ő nem válogatott; sokoldalúsága képesítette, hogy a hézagokat pótolja, a hiányzókat helyettesítse; — jártassága és ügyessége megóvta attól, hogy a kezébe adott szerepet elrontsa, s azt lehet mondani, mindazokban a szerepekben helyén volt, melyek matronaszerű külsejével nem ellenkeztek. E szerint legkitünőbb volt ugyan mindig a vígjátékokban, de a komoly drámákban is folyvást talált szerepkört, sőt némi tragikai szerepben is sikerrel mérkőzött meg; ez utóbbiakhoz nem is hiányzott nála sem a fölfogás, sem az érzés, szenvedélyesség, mint inkább a hang ereje és terjedelme. Ennyi érdemhez a szorgalom és készség kívül járult, mint már említettük, az, hogy a korral szerencsésen s csaknem észrevétlenül át tudott menni azon szerepkörre, melyet aztán mint anya s mint komikai színész oly gazdag sokféleségben képviselt.

Kitünő szerepei voltak az egykor oly fölkapott «Tücsök» Fadette anyója, «Romeo és Júlia»-ban a dajka, Molière «Tartuffe»-jében Pernelle, Sardou «Idegesei»-ben Tuffier asszony, az «Armány és szerelem»-ben Millerné, a «Pelekesi notárius»-ban Tóti Dorka, a «Mátrai vadászatok»-ban a színésznő, de mindenként fölött Szigligeti «Mamá»-jában a czimszerep, az utóérhetetlen Mogoriné. Szigligeti «Mamá»-jában oly általános tetszést aratott, hogy nem győztek eleget tapsolni s előadásán elég józúfeket nevetni: akkor belátta, hogy nem szabad elforgácsolni ritka képességét s tehetségének egész erejével kell felelnie a komikumra, noha ez nem járt a természetes női hűség legyőzése nélkül, mert akkor még az idős szerepekhez mesterségesen kellett öregíteni arcját. A «Mamá» tehát nem csak azért nevezetes az ő művészeti életében, mert egyik legjobb szerepe, melynek címével ő nála egész szakmát neveztek el, hanem még inkább azért, mert ennek teljes sikere miatt szakított ama törekvéssel, melyet a színésznői életvívásnak szoktak nevezni.

Ez a «Mamá» tette Szathmárynént minden bizalmas ismerőse körében általános mamává. Így szólították, ezt a címet fogadta minden titulus közt a legszívesebben. Rá is szolgált, nem csak szerepével, de azzal is, hogy valóban a legszeretőbb, leggondosabb, legönfeláldozóbb anya volt. Kilencz gyermeke közül négyet sikerült fölnevelnie. Egyik fia Garibaldi alatt esett el s egyike volt az ezer szicíliai hőnek. Másik Genuában halt meg, mint tengerész, tiszt. Csak ketten vannak életben: Károly, ki a nemzeti színháznak is több ízben volt kedvelt tagja és Árpád, mind a kettő pompás humorú, kitünő színész. A jó «mama» minden igyekezetét arra fordította, hogy ezeknek jó dolguk legyen, s a mellett, hogy elhált két férje után sok ezere menő adósságot törlesztett és törleszt még ma is, fiait is segítette és segítette azokat a szegény pályatársait, a kiknek anyagilag még az övé is a mostohább sors jutott.

Kegyetlen játéka a sorsnak, hogy ez a nő, a ki isten különös kegyelméből arra volt teremtve, hogy másokkal jót tegyen, nekik örömet szerezzen, lelküket fölvidámsítsa, maga csaknem egész életét át folyton nélkülözésekkel küzdött s igen gyakran arra volt kárthatva, hogy a megélhetésre legszükségesebbeknek is hiányzó legyen.

Más művésznő egy ily hosszú, sikerekben egy ily gazdag művészi pályá után jöhetne tölthetné életének hátralevő napjait. Ő még most is a régi kötelezettségek súlyát viseli, s tiszteltétjének, melylyel visszavonul, csak csekély része marad az övé, ha csak a számára megindult adakozás le nem emeli válláról öreg napjaira a terhet, mely egész életét át árnyékként kísérte elváhatatlanul. Megérdemelné, hogy a közönség elismerése, mely most büszkésztával oly pazar módon jutalmazza érdemeit, ebben az irányban is hasonló mértékben nyilatkoznék iránta.

DELIBES LEO.

(1837—1891.)



A Szajna partjáról, a világ fővárosából az a szomorú hír érkezett, hogy a művészetek világa még szegényebb lett egy kedves alakjával, s vele mi is szegényebbek lettünk hazánknak egy jó barátjával, ki igazi szeretettel csüggött nemzetünkön.

Delibes Leo, a legújabb modorú, keeses, behízelt zene mestere, annak kezdője és leghetőségesebb művelője, január hó 16-án kisenvedett, 55 éves korában.

Mans közelében, Saint-Germain du Valban 1836-ban született s már zsenge gyermekkorában feltűnő érzéket tanusított a zene iránt. Azért szülői föl is adták a párisi zenekonzervatóriumba, melynek egyik legkitünőbb növendéke lett s már tizenkét éves korában pályadíjat nyert egy iskolai feladványával. Szép hangja is levén, sokat énekelt a korusban a templomokban. Zongorát Le Couppéy-től, orgonát Bazintól, zeneszerzést Adam Adolf osztályában tanult, s csakhamar enekkesévé lön a zongorán a Theatre-Lyriqueben. Már ekkor komponált zenedarabokat («A két öreg nemzetőr»), apró operetteket («Tollas kigyó», «Omelette à la Follebuchet», «Griffard mester», «A kertész és ura»), melyek elő is adtak a Bouffes parisiennesben és Theatre-Lyriqueben. Nagyobb sikert aratott egy fölvonásos operetteje («Két zsák szén»), 1856-ban jelent meg.

1862-ben a nagy operához került, mint második-karnagy. Pervin igazgató őt bízta meg, hogy «A forrás» című balletez zenét írjon s ez annyira sikerült, hogy körutat tett a világ színpadjain s nálunk is előadták «Naïla, a forrás tündere» czimmal. Még két operettet írt («L'Ecosais de Chatou», «Peteaud király udvara»), de ezentúl főként a ballet-zenére adta magát, melyen páratlan sikereket ért el. 1870-ben írta legjobb és legmaradandóbb művét, a nálunk is annyira fölkapott «Coppéliát», 1876-ban a nagy opera számára «Sylvia»t. Írt egy három fölvonásos vig operát is, «A király mondta» czimmal, az Opéra-Comique számára, továbbá a «Jean de Nivelle», mely többet ért meg száz előadásnál s a «Lakme» című rendkívül gyöngéd, költői művet. Írt azon fölül egy misét s tizenöt gyönyörű dalt zongorakísérettel.

Legutóbb «Cassia» nevű operáján dolgozott, melyről azt mondják, hogy sokkal szebb és nagyobb értékű, mint valamennyi megelőző műve. Ezt már nem fejezhette be, megakadályozta benne a halál.

Tiszteje volt a becsületrendnek, tagja a szép-művészetek akadémiájának s a zeneszerzés tanára a párisi konzervatóriumon. Mint ballet-zeneszerzőnek szerföltött finom érzéke volt a ritmusok iránt. És innen van az, hogy szerzeményeiben valóságos hamisítatlan élet lüktet, a mely felvillanyozza a hallgatót. A zenekari technika és a drámai kidolgozás terén teljesen a modern iskolához tartozott s nem kis benyomással volt reá Wagner is, a kitől főleg a zenekari jellemzés dolgában sokat tanult. Általában az instrumentális művészetnek összes titkaiba be volt avatva. Ritka zeneszerzőnek a zenekara hangzik oly «egészségesen», mint az övé, de egyúttal ritka zeneszerzőnek is sikerültek a legnagyobb

törőbb zenekari kombinációk oly jól, mint ő neki. Testestül, lelkestül francia zenei volt, s az a csodálatos francia szellem és báj benne volt minden taktusában.

Hazánk és nemzetünk iránt kiváló rokonszenvvel viseltette s minden kínálkozó alkalmat megragadott, hogy ezt kimutassa. Alig van francia művész, a ki annyiszor fordult volna meg Magyarországon, mint Delibes. Legelőször 1878-ban látogatott meg bennünket Erkel Sándor meghívására, mely alkalommal ő maga dirigálta a «Coppélia» ballet zenéjét a nemzeti színházban, rendkívüli tetszés mellett. Másodszor 1880-ban jött el «Jean de Nivelle» operájának első előadására. 1885-ben az országos kiállítás alkalmával látogatott el hozzánk, a Lesseps Ferdinánd által vezetett előkelő francia társasággal, mely Budapesten kívül hazánk más vidékein is megfordult, mindenütt kedves visszaemlékezést hagyva maga után. Delibes ez alkalommal ismét maga vezényelte a «Coppéliát», esakhogy most már a dalművészében, barátja és zeneköltő társa, Massenet pedig a «Herodiás» című operában dirigálta a ballet-részleteket.

A párisi világiállítás idején, tavaly, ő is tagja volt annak a bizottságnak, mely a magyarokat oly páratlan szívvelsággal fogadta s mindent elkövetett, hogy honfitársaink jól találják magukat. Benne igazán egy francia testvört vesztettünk el.

BENEDEK LAJOS.

(1858—1890.)



A nemzeti színház nagyratörő s már szépen fejlett fiatal művészt vesztette el közelebb, a ki ott nőtt fel a közönség szemei előtt a színpadon, s minden mutatta, hogy már csak az érelő időre van szükség, s e tehetség az első művészek közé küzdötte magát. De ez a már kevés idő nem adatott meg neki. Ifjan, teli élet-erővel, becsüvégygyal, s kiviva a közönség meleg rokonszenvét, — egy szép pályának úgy szólva még kezdetén, már bele hanyatlott a korai sirba.

Benedek Lajos, a vígjátékok jökekvü fiatal alakjait, a könnyű vérti gavallérokat személyesítette. Szerepeinek egy részét Halmitól örökölte, a kitünő bonvivant színésztől, ki után oly nagy csorba maradt a nemzeti színpadon. Nehéz örökség volt ez, melynek minden egyes szerepénél megjelent a közönség emlékezetében Halmi életteli alakítása. Benedek pedig még egészen kezdő színész volt, kit csak akkoriban szerződtettek kisebb szerepekre, mint a színészkola végzet növendékét. De a számára oly hirtelen megnyílt tért teljes erejével igyekezett betölteni. Kedve, szorgalma, képessége meg volt hozzá. Deli alakja, vidámsága, készsége a jó benyomást soha sem tévesztette el, a fiatal színész gyorsan fejlődött s egymás után teremtette meg alakjait értelmes fővel, meleg kedélyvel, bensőséggel, nemes pathoszszal, úgy, hogy Benedek egy pár év alatt úgy a talentumban, mint a színpadi sikerekben kiváló színművészeink sorába

emelkedett. Főkép a francia vígjátékokban jelentkezett, de a klasszikus stílus színműveiben («Romeo és Júlia»-ban, mint Mercutio, a Molièrei darabokban) is rendelkezésre állt a nemes pathosz. Legutolsó szerepét Murai «Huszárszerelem» vígjátékában taposolta a közönség. Izlés, tartalom soha sem hiányzott alakításából. Beszéde tiszta, hangja csengő volt, egész megjelenése kellemes. A természet külsőleg is megajándékozta. Vasszorgalma pedig ambícióval párosult. Csak harminczharmadik évét érthette meg. Ily korban még nagyon ritkák a valódi művészek, de már fölismerhetők.

Az egészséges, erős fiatal embernek pár napos betegség vetett véget. Himi is alig akarták a halálhírt. Egy kis pattanás az arcon, melyet a színpadi festék elmergesített, végzetes gyuladást, orbánczot okozott, mely felduzzasztotta az egész főt, s hiába volt minden orvosi beavatkozás, leszállt a mellre, a szivre és decz. 26-án reggel megfojtotta a fiatal embert.

Az oly korán elköltözött fiatal művész színész-vér volt. Atyja, Benedek József, a nemzeti színház nyugalomban élő veterán művésze. Technikai pályára készült, s a műegyetemen el is végzett két évet, de a színpad jobban vont a színi tanoda növedéke lett, 1876-ban pedig a nemzeti színházhoz szerződtek kisebb szerepekre. Hasznavehetőség gyorsan bebizonyította, s mikor Halmi meghalt, őt találták legalkalmasabbnak, hogy rábizzák szerepeinek egy részét.

Más téren is sikereket tudott fölmutatni. A tüzserégnél hadnagy lett, majd, mint tartalékos, a honvéd huszárságnál teljesítette derekasan a katonai kötelességeket. Szeretettel és hivatással rajzolt és festett s a nemzeti színház kaligrafikus iratait, okmányait, jubiláris addresszeit mind ő készítette rendkívüli gonddal és ízléssel. Tollrajzai, a régi magyar színészek arcképei, a színészi kiállításra is feltűntek. Az irodalom terén szintén működött. «Messalliance» című vígjátékával a kolozsvári nemzeti színház pályázatán dícséretet nyert. «Catilina» drámáját pedig röviddel halála előtt nyújtotta be a nemzeti színházhoz. Kéziratban is maradtak színművei. Egyik legkedvesebb foglalkozása volt a régi czimerek gyűjtése, azok történetének megírása. Jelentékeny czimer- és pecsét-gyűjteményt szerzett.

A társas-életben, magán körben is mindenki szerette. Családi élete példás volt. Nyolcz év előtt vette nőül Kölesi Marit, Blaha Lujza húgát. A lesújtott özvegynek még gyermeke sincs, a ki bánatát enyhíthetné.

Halála mélyen megthott mindenkit, a ki ismerte, a ki látta játszani. Talán senki sem játszott oly sokszor, mint Benedek. Sok szerep ráillett rokonszenves egyéniségére, tehetségére. Az újabb színművek közül csak kevésben nem játszott. A nemzeti színház látogatói majd minden este visszaemlékeznek a vonzó alakra, kit egy évtized alatt annyiszor megtapsoltak, annyira megszerettek, s a ki hogy eltűnt, olyan fájdalom megszokni.

HAVAI ÚJ KIRÁLYNŐJE.

Még csak pár hete mult, hogy a Havai vagy Sandwich-szigetek közelebb elhunyt királyát, Kalakauát, kinek arcképét olvasóinknak bemutattuk, január 22-én San-Franciskóban az angol egyház templomában fejedelmi fényvel beszentelve, az Egyesült-Államok hivatalos testületének s a San-Franciskóban tartózkodó katonaságnak kíséretében ágyúörgések között elvitték a «Charleston» nevű gőzösré, hogy az visszazárlítsa hazájába. A temetési szertartás azóta Havai fővárosában, Honoluluban is megtörtént, s a megüresedett trónt az alkotmány szabályai értelmében a gyermek nélkül elhalt király nővére, Liliuokalani Lydia hercegnő foglalta el, ki, mint már előbb is említettük, fejedelmi bityájához hasonlóan, teljesen európai nevelésben részesült s többször megfordult Európában is, közelebb 1887-ben Viktoria angol királynő jubileuma alkalmával. Arcképe, melyet jelenleg bemutatunk, együtt van sógornőjének, Kalakaua király özvegyének, Kapiolani királyné arcképével, ki szintugy, mint Liliuokalani, előkelő bennszülött családból ered s 1862-ben kelt egybe a most elhunyt uralkodóval.

A LÉMAN-TÓ PARTJÁRÓL.

Genf, 1891. január.

Genf lakosságának a nyelve francia, a szíve svájci, — még pedig ugyancsak, — a hite pedig angol.

Mikor idegenül a városba érkezél, a vendéglő asztalán az egyetemles vasúti kalauz mellett, egy másik könyvet is ott találsz. Egy másik egyetemles kalauz: a bibliát.

S minél tovább vagy közöttük, annál inkább meg kell győződödni róla, hogy ez a vallásosság itt nem valami külső máz, nem pusztán egy név, de élő, hatalmas erő, mely úgy a köz- mint a magánéletben meglátatja a maga jellegző vonásait.

Az új-éztendő első estéjén, könnyen érthető kíváncsiságból, egy szociálista munkás-egylet nagygyűlését néztém végig. Vendéglőben folyt le az egész, de nem egy-egy parlamenti tag jöhetett volna el erre, innen-onnan, tanulni tőlük méltóságot a tanácskozásban s józanságot az ítéletben. A gyűlés hangulatából, a fellépők modorából pedig szinte azt várta az ember, hogy no most mindjárt az imádkozás következik.

Mint érdekes mozzanatot említem meg, hogy egy szónoklat közben hatalmasan megéjleneztek a német császárt, — természetesen francziául. Ilyet sem igen kap sokat a burkusok király!



HAVAI KÉT KIRÁLYNŐJE.

Lydia Liliuokalani,

a jelenlegi királynő.

Kapiolani királynő,

Kalakaua király özvegye.

S e gyűlés óta még inkább nem féltém Genfét a szociálisták tulpapasaitól, annál kevésbé az anarkhistáktól, bármit beszéljenek is újabban némely francia, s még inkább orosz lapok a svájczink kiváltságai ellen. Míg ez a szemmel lesz köztük az uralkodó, addig tudom, hogy minden ilynemű romlandóság ellen hathatós, biztos balzsamuk van.

Ha arra kerülne a sor, nem egy példával tudnám igazolni, hogy a genfi ember világnézetle, gondolkodásmódja, de még az arcvonása is feltűnő módon hasonlít a debreczeni emberéhez. Úgy, hogy akára, nem akára, valami magyar-ró kapesot keresünk a kettő között. S ez mi lehetne más, mint vallásuk azonossága?

Vannak ugyan itt katolikusok is, de azt hiszem Rómában nem igen bálnák, ha azok is inkább kálvinisták volnának. — Mert ha nem is mind, de feles számmal, — teljesen elszakadva élnek a katolikus egyháztól, sajátos egyház-szervezettel, úgy, hogy inkább katolikus kálvinistáknak lehet őket nevezni.

A karácsonyt teljes odaadással ünnepeltük ugyan meg, de csak egy napig. Az újéztendő létszólag itt nagyobb ünnep, mert két, sőt három elmondhatjuk, hogy három napig tart.

Sziveszter napján már minden elképzelhető muzika szótól van felfordulva a város. A czifrábnál czifrább komédiás-bódék nagy dobjaitól,

a vándorló olasz truppok énekszóval kísért gitárjaitól.

Tereken, utcákon sátoztó útnak az egész kantonból összeriegtelt mindenféle panorámások, állatmutatók és játékosok, melyeknek minde-nike legalább is vagy a «legnagyobb», vagy a «legeslegelő» széles e világban.

Többek közt egy «a legsötétebb Afrikában» frissen fogott vadembert mutogattak a Rhone-parton. A vasketrecben tomboló emberre csakugyan szörnyűség volt tekinteni. A sok Stanley láttára megmegeörgette nehéz vaslánczait, s előtte állva, szinte oda képzelte magát az ember a Viktoria-Nyanza környékére.

Az első napon pompásan is ment a dolguk; a ritka látványt csakugy falta, — drága pénzért, — a sokaság. Hanem a második nap olyanformán járt az afrikai vad is, mint hajdanában a sámsoni cigány. Mikor ugyanis legjavában toporzékolna, egy Caroungeli (Genf mellett az első falu) atyafia, — lehet, hogy az irigység miatt is, — odaszólt neki, hogy:

— Ugyan, te Fricz, hogy nem szégyenled 25 centimért így csúffá tenni a falunkat!

Az újvi «üdvözletek» özöne itt is csakugy neki ered, mint nálunk. Sőt mivel még máig is egyre tart, itt, úgy látszik, meg sem áll már «negyven nap és negyven éjjel». A levelhordó máskor a világrt sem mutatná magát ünnepnapon. Hiába, neki is a vallás az első. De az új-évtben — mintha engedne valamit a dogmáiból — négyezer is megfordul egy alatt; nem annyira a miatt, a mit hoz, mint inkább, a mit elvisz. Magyar lapok is megemlékeztek arról a fejedelmi adományról, melyben Genf városa nemrégiben részesült. A hagyományozó, Revillon Gusztáv (a ki sohasem volt tanár, mint írták), Egyiptomban halt meg, de holttestét a város hazahozatja s körülbelül e hó végén lesz a temetése, előre láthatólag nagy díszszel. Már t. i. a mennyi dísz lehet kifejteni az itteni szerfelett puritán temetkezési szokásokkal.

Revillon Svájcz képviselője volt a Szezei-csatornánál. Milliókra becsült vagyonát, mely azonban legnagyobb részt egy óriási, egész életben át gyűjtött muzeumból áll, — szeretett Genfjére hagyta, azzal a kikötéssel, hogy a birtok jövedelme a muzeum fenntartására fordíttassék, s az mindig az ő édes anyja nevét (Arienne) viselje.

A «Vasárnapi Ujság» ez évi első számában érdekes statisztikai adatokat közöl a világ hirlapirodalmáról. A kis Svájcz, — látható, — milyen tekintélyes számot képvisel. Genfben magában mintegy negyven lap jelenik meg. Csupa mulatság megfigyelni, mint iparkodnak az itteni lapok a párisiak nyomába. A «Tribune de Geneve» pl. naponta ötször jelenik meg, ő tudja, hogy miért? Mert hiszen őt kiadásra való friss újság, — mint a mi leginkább indokolná e szaporaságot, — bizony csak nem terem ott az újdonságz urak szép esemeirt.

A hirlap-elárusítókat, meg, — ha nekik volnék, — mind elcsapnám. Ha egy-egy valamire valóbb dolog történik, ezek a jó emberek úgy telekiabálják vele a várost, hogy a publikum olvasás nélkül, ingyen megtudhatja, mi újság. A maga lapjának főbb híreivel igyekszik mindenik reklámot csapni magának, de nem áll meg a czimek felsorolásánál, hanem lelkesedésében még többet elbeszél, mint az újság.

Természetesen, hogy ezt csak akkor tudja meg az olvasó, mikor már megvette a lapot. S így mégis csak az újságosok nevetnek utóljára.

Aktuális tárgy csak egy van most Genfben is, az idő; de ez aztán csakugyan aktuális. Évtizedek óta nem volt ilyen kemény telez e vidéknek, mint a mostani. Úton-útfélen egész jedd arczczal beszélnek róla az emberek. Mi lesz a világból, ha még sokáig így tart? Csak a ringó vizű tó, meg a sebez Rhone nem látszanak fel sem venni a telet. Élő meseként emlegetik ugyan, hogy e százában már egyszer a tó is befagyott, de a mai nemzedék ezt már egy könnyen el sem hiszi.

Más esztendőben a korcsolyázásra alig van idő. Mire előkeresik és felkötik a korcsolyát: vége az időnek. Bezzeg nincs az idén. Élelmes vállalkozók ki is szákmányolják a helyzetet, s a szabad tereken, különösen a tágas Plain-palain-n jégpályákat hevenyésznek, a holt aztán 40—50 centiméért kedve szerint hanyatt eshetik az efféle mulatságban kellőleg nem gyakorolt «demoiselle» vagy «monsieur».

Hanem szó, a mi szó, csakugyan csúnya egy hideg van.

BÁRÓ JESZENÁK JÁNOS.

† 1849 október 11.

(Történelmi emlék.)

Ezelőtt pár nappal halt meg Pozsonyban néhai báró Jeszenák nyitrai főispán és kormánybiztos özvegye, született Forgách Aloizia grófnő.

Habár báró Jeszenák emléke, mely minden magyar ember szívében örökké élni fog, nem szorul arra, hogy e helyütt újra föllevegensük.

A mint az 1849-iki »Pester Zeitung» 1095. számában közzétett hadbíróági ítéletből olvassuk, báró Jeszenák Jánost és Csányi Lászlót 1849 okt. 11-én fajtotta meg a hóhér az Új-épület melletti vesztőhelyen; hol jelenleg a Luczenbacher-féle favágó gőzgép zakatol.

Tudjuk, hogy herczeg Bathyhány Fulöp, mint a Bathyhány-család feje, Bathyhány Lajos gróf miniszterelnök érdekében az uralkodóhoz akart fordulni.

Báró Jeszenákné bizonyára tett lépéseket férje megkegyelmezésére, de siker nélkül, mivel Grünne, kihez az eféle kérvények első sorban jutottak, rendszeren Haynauhoz utasította az illetőket.

Báró Jeszenák János érdekében csakis gróf Károlyi Lajos tett lépéseket, mihelyt Komáromból megszabadult, de eredmény nélkül, mivel Haynau megfogadta, hogy a magyar kormánybiztosokat a hóhér kezébe juttatja.

Regi honvéd.

NEHÁNY SZÓ A DIVATRÓL.

Enyhe szellő el akarja velünk hitetni, hogy vége a hosszú, hideg télnek, de ha felhők vonulnak a nap elé, vagy beáll az alkonyat, dideregve érezzük, hogy még nem nélkülözhetjük a jó meleg ruhát.

Képünkön két ilyen ezüsterű öltöny látható, mely se nem ruha, se nem felöltő, de tulajdonképen pótolja mind a kettőt. Az első szürkés gyapjúkéméből készült és testhez simul, a derékban szép ránczokba összeszedve; egyben van szabva.

elől hegyesen van össze nyomva. Az öltöny hátulós része egészen síma princesse-alak. Innen kedvelik most a szürke és barna színek összeállítását kimenő ruháknak, a szürkét és fehérét díszesebb ruháknak.

Másik ruhánk világoskék szövet alapon, kék, fekete mintázatú brokát ékítményt mutat. Elöl egy nagy brokátbetét, két oldalt hódprémmel szegélyezve, az újjak is fele részben brokátból készülnek, úgy szintén az alj hátsó része, mely sűrű ránczokba van rakva.

A korcsolyázás azt hiszem most már csakugyan véget ért és a »Columbus»-ok, úgy mint a »Halifax»-ok készülhetnek hosszú nyári álmukhoz, melyre ez idén derekasan rászolgáltak.

A jégsport barátai és barátai persze nem látják be, hogy mindennek, még a városi életnek is el kell mullnia és duzzognak. Második képünkön az a csinos fiatal leány buszosan fordít hátát az olvadó jégnek



SÉTA-RUHÁK.

és szítja a melegedő napsugarakat. De ime egy csipős szélrohám éri úde arcát... szorosabba csavarja nyaka körül a prémbot és kacsoit dideregve rejti karmantujába... halvány remény kezd de-regni szívében:

— Hát ha még megfagy ma estére!... —

Ia.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Budapesti Szemle februári füzetében Kónyi Manó az 1867-iki kiegyezésnek egy fontos iratát teszi közre »Deák Ferencz Erdély uniójáról» cím alatt. Kónyi, ki a kiegyezés történetéhez annyi becses anyagot gyűjtött össze, megértélte Deák egy cikkét, melyet a »Pesti Napló»-ba szánt, de ott nem jelent meg, miután egyenesen ő felsége elé terjesztették.

sal birt e cikkről és Deák előtt azt a véleményét nyilvánította, hogy legbiztosabb úgy lehet czélt érni, ha Majláth György kancellár utján a cikket egyenesen ő felségével közöltetik. A cikket tehát nem jelent meg; Kónyi mindent elkövetett, hogy Deák beszédei közé fölvehesse, de nem tudott rátalálni. Végre a napokban egy másolatot kapott róla, melyet most egész terjedelmében közöl. A »Budapesti Szemle» további cikkei a következők:

Reményi Antal folytatja »A haditengerészetről» című tanulmányát. Kúnos Ignátz »Kis-ázsiai török népregények» közlését kezdi meg, melyeket maga gyűjtött a nép ajkáról. Jakabffy Ferencz »Emlékszobraink» címén sorra veszi a főváros azon terít és helyeit, melyek emlékszobrok állítására vannak kijelölve, bírálja azok építészeti jellegét, s általában megfigyeli vala dolgokat mond el a szobrok elhelyezéséről. Csiky Gergelytől »Az atyafiak» című regényből ismét egy hosszabb rész jelent meg, Zichy Géától pedig »Fiam emléke» című költemény-ciklus, melyet most olvastak föl a Kisfaludy-társaság legutóbbi ülésén.

Gr. Csáky miniszter beszédéről egy kis füzet jelent meg e cím alatt: »Gróf Csáky Albin jeles beszéde az elkeresztelés tárgyában a képviselőházban nov. 17-én 1890. Irodalmi stílusból magyarra fordította egy anyanyelvét szerető és becsülő hazafi.

Az előadás előtt a színház tagjai a színpadon gyűltek össze, hová Szathmáryné küldöttség vezetett föl. Itt Beniczky Ferencz kormánybiztos üdvözölte a műtízézet és a közönség nevében, örömet fejezvé ki, hogy kormánybiztosi teendőit oly kedvesen teljesített feladatát véghezvitte, minő az, hogy éppen ő, a ki a negyvenes évek óta kiséri figyelemmel a művésznő pályafutását, fejezheti ki most visszavonulását a magyar művelt közönség háláját és elismerését magas fokú művészi alkotásaiért.

Röpirat. A napokban röpirat jelent meg Budapestén Szilágyi Dezső igazságügyminiszterrel. »Szilágyi Dezső, természet után rajzolva» cím alatt, Sik Sándortól. Támadás volt ez az igazságügyminiszter ellen, kinek elismert képességeit is kétségbe vonta. E röpirat most »Válasz»-jelent meg Gracchustól, mely már két kiadást ért. Az álnévű szerző pontonként foglalkozik a másik röpirat vádjaival, s támadásaival, s ép oly éles hangon utasítja vissza, mint a hogy azok hangzottak.

Az akadémián tartott értekezésekben újabban a következők jelentek meg külön füzetekben: Em-

lékbeszéd Balogh Kálmán fölött. Hőgyes Eudrétól; ára 60 kr. A magyar zene tudományos tárgyalásai, Ponori Thewreghy Emiltől; ára 20 kr. Emlékezésed Pott Frigyes Agoston külső tag fölött, Pecz Vilmostól; ára 20 kr. Az enyir mint tápanyag, Klug Nándor székfoglalója, ára 40 kr.

Curly, egy színész története, írta Koleman John, angolból fordította Szigethy Szalay Erzsé. Megjelent a Singer és Wolfner-féle »Egyetemes regény-tár»-ban. Egy színész élettörténete van benne romantikus hatásokkal feldolgozva. A kötetet még egy angol humorisztikus novella egészíti ki: »Mért maradtam én agglégénynek.» Ára, piros vászonkötésben 50 kr.

Az ünnepi és alkalmi ajándékokra különösen ajánlható tanulások ifjúsági iratokról az Eggenberger-féle könyvkereskedés (Hoffmann és Molnár) terjedelmű katalógus állított össze, hogy tájékozottsága a közönséget mindannyiszor, valahányszor a család ifjabb tagjainak könyvajándékról akarnak gondoskodni.

A nemzeti színház és operaház új intendánsa. A hivatalos lap jan. 30-ikán közölte gr. Zichy Géa kinevezését intendánsná s Beniczky Ferencz fölnemzését a kormánybiztosi állástól.

Gr. Szapáry Gyula, miniszterelnök, mint belügyminiszter, a távozó kormánybiztosnak levélben fejezte ki a két színház érdekében tett szolgálataikért a köszönetet, kiemelve a pénzügyi bajok leküzdésénél elért eredményeket. A nagy deficitekkel küzdött opera dalhatit rendezte s utódjának 60,000 forint készpénzt adogatott át. Az operaház egyszersmind báró Vécsey Sándor, ki egy időben főispán volt, igazgatósági tanácsossá neveztetett ki. Szükség esetén az intendáns helyettesíteni fogja. — Gr. Zichy Géa e hó elsején foglalta el hivatalát, s ugyanakkor búcsuzott el Beniczky. Az új intendáns először a nemzeti színháznál jelent meg, hol Beniczky mutatta be a színház tagjait, s Paulay igazgató üdvözölte. Gr. Zichy a válaszában kiemelte, hogy komoly becsvégya lesz díszes állásának hű, igazságos és önzetlen betöltése. Reméli, hogy az igazgató tudása, tapasztalata, jelleme minden körülmények közt támogatni fogja. A tagokat kérte, hogy legyenek hozzá bizalommal. Főtörökése lesz a művészi és pénzügyi érdekek egyensúlyban tartása, a jogos érdekek kimétele. A beszédet megjelénzték. A színházból az operába ment az intendáns, hol Alszezhly Kálmán főrendező intézett hozzá beszédet. Az intendáns az adott válaszában különösen hangoztatta, hogy magyar művészetet akar, európai színvonalon; idegenek segítségével most, tisztán önérekből gyakor. A közönségen van most a sor, hogy a hazai erőket túlzott igényeivel meg ne bántsa. Az opera-írónak is színpad kell, a hol tanuljon, izmosodjék, s közönség, mely méltányos legyen. Az intézet művészi, erkölcsi és anyagi tőkét fejleszteti, igazságos lenni: főtörökése. A tagoktól nemcsak a kötelesség teljesítését kéri, hanem lelkesedést is. E beszédet nem csak a végén, hanem ott is zajosan éljenezték, a hol a magyar művészet fejlesztését emelte ki.

Szathmáryné asszony jubileuma. A nemzeti színház jeles művésznője jan. 31-ikén ülte meg negyvenedik évét, hová e színházhoz szerződötték. Egyszersmind búcsu fölépte volt ez, mert nyugalomba vonult, de koronkét még föllép.

Az előadás előtt a színház tagjai a színpadon gyűltek össze, hová Szathmáryné küldöttség vezetett föl. Itt Beniczky Ferencz kormánybiztos üdvözölte a műtízézet és a közönség nevében, örömet fejezvé ki, hogy kormánybiztosi teendőit oly kedvesen teljesített feladatát véghezvitte, minő az, hogy éppen ő, a ki a negyvenes évek óta kiséri figyelemmel a művésznő pályafutását, fejezheti ki most visszavonulását a magyar művelt közönség háláját és elismerését magas fokú művészi alkotásaiért. Majd Paulay Ede átnyújtotta az intézet babérokoszorúját. Erre Mihályfi üdvözölte a nemzeti színház tagjai nevében Szathmáryné, Felekény pedig átadta az aranyból készült emléktárgyat, egy névjegyet, a melyre bevésve van: »Üdvözölnek a nemzeti színház pályatársai.» Béney István a magyar színészeti egyesület nevében szólott és babérokoszorút adott át. A kolozsváriak ezüst koszorúját Zilahi Gyula kézbesítette, a szini tanoda koszorúját Ráthonyi és a népszínházét Follinus. Ez ünnepesség után a megválasztott művésznőt melegen üdvözölték Zichy Géa gróf, az új intendáns és Fenyessy Ferencz; az utóbbi a nyugdíjintézet nevében. Ez alatt a színház néző terét egészen megtöltötte a közönség. Szilgigeti »Mama» vizgátéka került színpadra, melyben Mogoriné, a házastárs mama, oly régi hies szerepe a művésznőnek. Percekig tapsolták, mikor megjelent. A művésznő meghatottságát nem tudta elfojtani. A közönség tetszésének nyilvánulása számtalanszor ki-tört nyílt jelenetek után is és a felvonások végén a kihívások száma egyre szaporodott. Midőn utóljára legördült a függöny, mindenki azzal a meggyőződés-sel hagyta el a színházat, hogy bizonyára még több ízben lesz alkalmunk gyönyörködni Szathmárynének a maga nemében pártatlan alakításán, vendég szereplésai alkalmával, mert a színház még sokszor igénybe

akarja venni a teljes erejében levő művésznő közreműködését.

Régiségi kiállítás a múcsarnokban. Ó-görög leletek kiállítása nyílik meg e hó 10-én a múcsarnokban. A kiállítás tárgyai képek, ékszerek és mumiák. Az arczkép-gyűjteményt Egyiptomban, Rubayás vidékén fedezték fel három évvel ezelőtt és nyilvánosságra hozatalával először nyílt alkalom arra, hogy behatóan lehetett tanulmányozni a görögök eukausztikus (viasz) festési módorát. A képek tulajdonosa, Graf Tivadar, értékes gyűjteményével együtt érkezett Budapestre. Ez arczképek a mumiák fejrészére voltak alkalmazva és azokkal egyidejűleg egy ép mumiája is lesz a múcsarnokban látható, mely érdekesen fogja illusztrálni, hogy minő volt eredetileg az arczképek beillesztése. Graf még ó-görög arany ékszereket is mutat be.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 3-iki ülésén Hunfalvy Pál elnököt. Az első értekező Télyfi Iván volt, a buzgó hellenista, ki Kisfaludy Károly »Mohács»-ának görög fordítását vette bírálat alá, melyet az »Egyetemes Philologiai Közlöny» közölt, Kassai Gusztáv tollából. Télyfa fordítást elhamarkodottnak ítéli. — Zichy Antal terjesztett elő ezután újabb részleteket gr. Széchenyi István hátrahagyott irataiból, melyek kiadását az akadémia indította meg. Ezuttal a Széchenyihöz intézett néhány levéllel (1827 —



HAZAFELÉ A JÉGPÁLYÁRÓL.

1835) ismertetett meg. Széchenyi, mikor a haza szolgálatának szentelt ideje becsesebbé vált, kénytelen volt a hozzá érkező levelek legnagyobb részét válasz nélkül hagyni. Nem vehetjük tehát kevésbé azon egynéhány darabot, összesen negyvenet, melyet mel-tónak tartott megőrizni s külön borítékban »Meg-tíznek» — vagy »Megbecsülő levelek»-jelzéssel ellátni. Három gyöngéd női kézből ered, úgy mint L. herczegnőtől, E. grófnőtől, melyek lélektanilag érdekesek és Petrányé Dolevicensz asszonytól. Attérve a férfiak leveleire, Zichy bővebben ismerteti Kis János szuperintendens levélét, mely az »Edinburgh Review»-nak a katolikusok emancipációjáról szóló s részben általa le is fordított számára vonatkozik, s szép tanúságot tesz irójának felvilágosodott, szalesz badelvű nézetéről. Érdekes gr. Desseffy József levele is, ki az akkori titkos rendőrségről, a spitzlik-ről szól. Ezekről rejtettegr. Fáy István is, ki égre földre esküszik, hogy Széchenyi választást, mely mélytükör álljon előttünk. A kegyelet adóját röjják le, a kik e tükörbe nézve megvallják, mily óriási mértékben különböznek Széchenyitől és ha belátva ezt, kiki fogadalmat tesz, hogy jövőre gr. Széchenyi Istvánt tekintni mintaképnek s a haza nagysága elő-mozdítá-át élete feladatának. Széchenyi István, mikor buzditott, alkotott, tudta, hogy egy emberélet kevés a nemzet nagysága biztosítására, bizott azokban, kik túlélték s a kik utónok következnek, bizott a fiatal nemzedékben, a mai ifjúságban; kövesse tehát a fiatalok a nagy példát, ne tekintse a haza, alkotmány, szabadság, nemzeti nyelv, önzertet fogalmait pusztá szavaknak, hanem felfogva ezek magasztos értelmét, a honpolgári kötelességgérzettel, vállaszonjon rá, lelkesüljön az ifjúság a honért, küzdjön javáért s ne engedjen csorbát ejteni rajta. A hon-szerelem csillaga ragyogjon majdan mindnyájok

a nemzetet. Széchenyi néhány nap mulva válaszol rá meleg hangon.

A Kisfaludy-társaság febr. 4-ikén Gyulai Pál elnöklete alatt ülést tartott, melyen folyó ügyeket intézett el és megállapította a febr. 8-iki kögyűlés programját, mely a következő:

1. Elnöki megnyitót, Gyulai Páltól. 2. Titkári jelentés, Beöthy Zsoltól. 3. Emlékezés Tompa Mihályra, Szász Károlytól. 4. Erdélyben, költemény, Dalmady Győzőtől. 5. Hymen, víz beszély, Vadnai Károlytól. 6. A diófa, költemény Lécay Józseftől; fel-olvassa Váradi Antal. — A társaság elhatározta, hogy a Lukács Krisztina jutalomból 500 forintos pályadíjat fog kitűzni Magyarország történetének a nép és gyermekek számára egyszerű művészi nyelven való megírására. Ilyen munka például Franciaországban Guizot Vilmosé, Angliában pedig Dickensé: mindkettő millióra menő példányban forog közkézben. Ily népies munkára nálunk is szükség van, s ez készítette Beöthy Zsolt titkárt arra, hogy a pályadíj kitűzését indítványozza. A mű 10—20 kis ívre terjedhet, s a szerző tulajdona marad. A pályamunkák 1892. évi október hó végéig lesznek beadhatók.

A földtani társulat kögyűlése febr. 4-iken volt. Szabó József elnöki megnyitójában megemlékezett Európa geologiai térképének munkálatairól s az elhunyt geológusokról. Staub Móricz titkári jelentése után a társulat köszönetet szavazott Czanyuga József pénztárnoknak, a ki 25 évi óta vezet a társulat pénzügyeit. A kögyűlés tiszteletbeli taggá választotta meg Bunsen Róbert heidelbergi egyetemi tanárt. Végül Staub Móricz dr. tartott érdekes előadást Magyarország jégkorszakáról és a jégkorszak flórájáról.

A történelmi társulat febr. 5-iki ülésén Szilágyi Sándor érdekes felolvasást tartott II. Rákóczi György szövetségéről X. Károly svéd királlyal. Az 1655-iki s későbbi évek amaz eseményéről szolt, melyek II. Rákócziának a lengyel korona elnyerésére való törekvéseivel függnek össze. Az előadást nagy figyelemmel hallgatták. A felolvasást választmányi ülés követte, melyen Karason József postatakarékpénztári tisztviselőt pénztárnokká választották.

A nemzeti múzeum osztályait most már minden nap megzemlélhetni, mérsékelt belépti díjak mellett. Ez intézkedés azok érdekében van, kik rövid ideig tartózkodnak Budapesten, s nem várhatják meg még, valamennyi osztály láthatásának kitűzött napja elérkezik. A látogatás délután 1—3 óráig történhetik, 50 kros belépti díj mellett.

MI UJSÁG?

A király február 4-ikén reggel 6 órakor Budapestre érkezett. A királyné, ki most Münchenben van édes anyja látogatásán, néhány nap mulva jön Budapestre. A király nagy udvari kísérettel érkezett, miután az udvar több hetet töltött itt. A király megérkezése délelőttjén gr. Szapáry Gyula miniszterelnököt fogadta, másnap pedig általános kihallgatást adott. Szombatra udvari ebéd volt kitűzve, febr. 18-ikán pedig fogadás lesz az udvarnál.

A milleniumi megünneplésével a minisztertanács is foglalkozott. A minisztertanács elvben elhatározta, hogy az ezredéves ünnepélyt 1895-ben, vagy 1896-ban tartják meg, de semmiesetre sem korábban. Az ünnepélyek programjának megállapítására s az állam részvételének meghatározására a minisztertanács előkészítő és végrehajtó bizottságot küldött ki, melynek tagjai: gróf Szapáry Gyula miniszterelnök, Wekerle Sándor pénzügyminiszter, Csáky Albin gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter és Baross Gábor kereskedelmi miniszter.

A Széchenyi-lakomát a nemzeti kaszinó e hó 2-án ülte meg. Mintegy százhuszan jelentek meg, köztük miniszterek (gr. Szapáry, gr. Csáky Albin, Szilágyi Dezső), az előkelő társaság kiválóságai, gr. Lobkovicz, budapesti hadtestparancsnok. A Széchenyi-serleggel a kezében gr. Károlyi István mondta a hivatalos felkösztört. Széchenyi emléket állította, mely mint tükör álljon előttünk. A kegyelet adóját röjják le, a kik e tükörbe nézve megvallják, mily óriási mértékben különböznek Széchenyitől és ha belátva ezt, kiki fogadalmat tesz, hogy jövőre gr. Széchenyi Istvánt tekintni mintaképnek s a haza nagysága elő-mozdítá-át élete feladatának. Széchenyi István, mikor buzditott, alkotott, tudta, hogy egy emberélet kevés a nemzet nagysága biztosítására, bizott azokban, kik túlélték s a kik utónok következnek, bizott a fiatal nemzedékben, a mai ifjúságban; kövesse tehát a fiatalok a nagy példát, ne tekintse a haza, alkotmány, szabadság, nemzeti nyelv, önzertet fogalmait pusztá szavaknak, hanem felfogva ezek magasztos értelmét, a honpolgári kötelességgérzettel, vállaszonjon rá, lelkesüljön az ifjúság a honért, küzdjön javáért s ne engedjen csorbát ejteni rajta. A hon-szerelem csillaga ragyogjon majdan mindnyájok

sírja fölött. A szónok gr. Széchenyi István emlékének életével végezte szavait, melyekre hosszantartó lelkes éljenzések következtek. Gr. Széchenyi Béla is felszólalt még, kit gr. Andrássy Gyula helyébe egyik igazgatónak választottak. Megköszönte a bizalmat, megjegyezve, hogy nem könnyen szánta el magát és díszes állás elfoglalására, mert élénk emlékezetében vannak atyja szavai: 'Segíts mindig a kocsit tolni hátul, de soha se állj a gyepöl mellé.' De a nemzeti kaszinó, mint a szólok atyjának alkotása, kötelességévé teszi a bizalom elfogadását; igéri, hogy igazgató-társával együtt ébren fog őrködni a nemzeti kaszinó érdekei fölött.

A primás hagyatéka. A kultuszminiszter Boncz Ferenc miniszteri tanácsost, a közalapítványi ügyek igazgatóját küldte Esztergomba, az érseki javadalom kormányzásának átvételére. Boncz vezetése alatt hajtja végre a számvévi hivatal a hagyatékok, a vagyon leltározását. Az elhunyt Simor nagy rendben hagyta az uradalmakat, s közel egy millió forint beruházásokat tett, melyek most az érseki vagyonból fognak megváltatni. Ezen kívül is még nagy költségeket fordított az érseki vagyon növelésére, építkezésekre, és az új palotára, melynek költségei 600,000 frton felül vannak. Az érseki uradalom 73,000 katasztrális hold, nem olyan nagy mint a nagyváradi püspökségé (187,087 hold) vagy a kalocsai érseksége (92,000 hold), de jobb föld és Simor megkészeztette az előbbi jövedelmeket. A nagy grásmise február 20-án lesz, mint halálának napjának harminczadik fordulóján. A főkapitán megbízta Walter Gyula főszékességi könyvtárnokot Simor életrajzának megírásával, mely e hó 20-ikáig jelenik meg. Thurn-Taxis herceg nevével, Margit főhercegnővel Regensburgból, pompás pálmakoszorút küldött, aranyrojtos, vörös, kék és fehér szalagokkal s magyar fölirattal. Simor eskette őket össze Budán.

A citadella és új dunai híd. A főváros fő vágyai közé tartozik a gellérthegy citadella lebontása, hogy Budapest megszabaduljon a fenyegető ágyúteleptől és a szépen beültetett s rendezett utakkal ellátott hegy nyári lakások és kirándulások számára maradjon. Másik vágya negyedik dunai híd építése. Mind a két ügy lassan bár, de a valóság felé közeledik. A pénzügyminiszter közelébb értesítette a városi tanácsot, hogy az erőd lebontási költségeire tegyen számításokat és terjeszse elő. A pénzügyminiszter egy másik irata a dunai hídról szól, s abban kijelenti, hogy mintán egy új híd építését több oldalról mind süröbben sürgetik, elhatározta, hogy értekezletet hív össze, melyen a kérdés minden irányban alaposan előkészíttessék. A miniszter, ki az értekezletet e hó 10-ére hívta össze, reményli, hogy a főváros áldozatkészsége mellett sikerülni fog a kérdést mielőbb megoldani.

A budapesti Pasteur-intézetet folytonosan számos szerencsétlen veszi igénybe. Naponkint 30-35 megmárt embert oltanak be. Május közepén nyílt meg az intézet, s azóta közel 600 embert gyógyítottak, kik közül alig egy pár kapta meg a veszettséget, olyanok, kiket már későn hoztak föl Budapestre.

Mostanában hoztak fel Horvátországból egy 26 éves községi hivatalnokot, kit veszett kutya marta meg, s ki e marás következményeitől való félelemben három nap alatt teljesen megöszült. Vidékről folyton érkeznek jelentések veszett állatok által megmárt és az intézetben beoltott egyének teljes gyógyulásáról; így többek között egy galicziai samborzi földbirtokos, kinek erős ajkcsibe volt és két csehországi gablonci lakos, kiket szintén erős ajkcsikkal vettek fel az intézetbe, tejes felgyógyulásáról adnak hírt, a mi már azért is örvendetes eredmény, mert statisztikai kimutatások szerint a marás ajkcsikkal 95 százaléka halálos kimenetelű.

Hugo Viktor unokája, Janka, kinek kedvelt írta az őz költő legkedvesebb, gyermekekre vonatkozó költeményeit, a napokban ment férjhez Daudet Alfonz híres regényíró fiához.

E lapok jelen számában olvasható a Leichner L. berlini cég hirdetése, mint a mely cég valamennyi szövőipari szövet készítő gyárak között, fűmindent a legnagyobb hírnévnek örvendő, tulajdonképpen versenytárs nélkül áll. Leichner szőrpára, Leichner arczfélté, szőrpára úgy mint a szalonnán, nemcsak Németország- s más európai államokban, hanem az egész világon el vannak terjedve s valamennyi szakértő körben a legjobb e nemű francia gyártmányok elé helyeztetnek. A gyár 60 munkást foglalkoztat, s gőzpepelt és gázmotorral bír. Minden más illatszerek: *extrakt, fogszagt, hajfestő szerek, coldcream* stb. a Leichner-cég által szintén készíttetnek. A cég tekintélye s főnöke Leichner L. ur elég bizto-

sítéke arra, hogy itt nem csak a legjobbat, hanem a legártalmatlanabbat, a bőrre nézve hasznosat, lehet megszerezni.

HALÁLOZÁSOK.

Ózv. báró JESZENAK JÁNOSNÉ, szül. Forgách Lujza grófnő, a vértanu özvegye, elhunyt Pozsonyban, e hó első napján, 86 éves korában. Halálát Pozsony város e hó 3-iki közgyűlésén Dröxler polgármester meleg hangon jelentette be, kiemelve az elhunyt fáradozásait a jótékonyaság gyakorlásában. A közgyűlés állva hallgatta végig a polgármester beszédét, azután elhatározta, hogy az elhunyt érdemeit jegyzőkönyvben örökíti meg, rávalatára koszorút tesz és küldöttség útján fejezi ki részvétét a családnak. Nyolcvenkét év óta gyászolta férjét, kit mint magyar kormánybiztos Haynan 1849-ben Budapesten kivégeztetett. A lesújtott özvegy a jótékonyaság gyakorlásában keserűt vigasztalást s nevet, ennek révén áldottá tette egész Pozsonymegyében. Évek óta elnöke volt a pozsonyi négyföldnek s állandóan Pozsonyban lakott, Gizella leányával, gróf Eszterházy István volt-főispán nejevel. Még egy leánya maradt, ózv. Draskóczy Gyuláné.

MEISSONIER, a francia festészet egyik világhírű nevezetessége, kinek több festménye maradt is ki volt állítva a múzeumokban, megh. Párisban jan. 31-iken, 76 éves korában. Meissonier (Jean, Louis, Erneste) leginkább kis képeket festett, bámulatos finomsággal és művészettel. Egy-egy kis képeért rendkívüli árt fizettek, mert minden képtár és képgyűjtő igyekezett, hogy legalább egyet megszerezhesen. Egyik képe, mely nagy Napoleont vesztett seregével hazatérőben tünteti fel, 800,000 frankon kelt el. Párisban több év előtt műveiből kiállított rendeztek, a melynek értéke 40 millió frankra volt biztosítva. Párisban, a hol nemrég a régi Salontól különülve több elvtársával új Salont nyitott meg, számos művész-társaság elnöke, de a mestert még csak meg sem bírta közelíteni. Temetésén Párisnak nemcsak művészi és írói kitűnései jelentek meg, hanem a köztársasági elnök is képviseltette magát.

Elhunytak még a közlebbi napok alatt: KOSZTKA VIKTOR VINCEZ, premonstri kanonok, a kassai főgimnázium érdemes tanára, ki több jó iskolai könyvet írt, s kiben a járóvára premonstri tanítórend alig egy év alatt már hatodik tagját veszíté el, 47 éves korában, tanárkodása 25-ik évében, Kassán. — PRÁK ISTVÁN, plebános, a közügyekben is tevékeny férfi, Ilaván. — DRAGONOVICS GYÖRGY, Temesvár város erélyes rendőrkapitánya, 50 éves. — PÉCHY ANNA, földbirtokos, 78 éves, Semeşenyén. — DR. BÁNHALMI EMESZ KÁROLY, egyike Sopron legtekintélyesebb orvosainak, hosszabb szenvedés után, 78 éves korában. — MANGIN JAKÓ, volt főszolgabíró, 1848-49-iki zászlóaljparancsnok, a főrendiháznak 1868 óta 17 éven át irattárnoka, 80 éves korában, Jászberényben. — SÁRKÓZY IMRE, jász-nagykun-szolnokmegyei bizottsági tag, volt megyei csendbiztos és utbiztos, 56 éves P. Kakaton. — BALINT TIVADAR, a kassai népbank igazgatója, 59 éves, Kassán; ugyanott SKULTÉTY ÉDE, evang. lelkes, 66 éves.

ZUBCSER MIHÁLY, néhai Simor János primás rokona és pénztárnoka, 53 éves, Esztergomban. — MISKOLCZY JÁNOS, ref. leányiskolai tanító, ki negyven évig működött pályáján, Debreczenben. — DOSOS GYULA, Szeged város becsült tisztviselője, 37 éves. — ROTCSIGNÁCZ, a nádrai vasipartársulat volt igazgatója, 66 éves, Ungoson. — BALÁZSOVICH REZSŐ, nagyváradi tekintélyes polgár, volt ékszerész és városi képviselő, 80 éves korában, Nagy-Váradon.

MADARASSY KÁROLY, 1848-iki honvédtiszt, Nagy-Pelsőknán, 75 éves korában. — SZÉVALD VILMOS, ügyvéd, Bpsten, életének 47-ik évében. — MAGYAR J., volt osztálymérnök és tisztelbéli főmérnök 69 éves, Szegeden. — REISER LÁSZLÓ, a váci ipar és kereskedelmi hitelintézet vezérigazgatója, tevékeny férfi, 78 éves, Vácson. — GALLIA JÁNOS, az osztrák-magyar államvasut pozsonyi forgalmi felügyelője, Pozsonyban.

PETROVICZ BAZILIAN, bácsi gr. kel. püspök, elhunyt Újvidéken, 69 éves korában, szélhűdés következtében. A hazafias szerb nemzeti párt vezérei közé tartozott. A kormány Angyolics Germán szerb patriárkha elhunytá után őt bizta meg a szerb metropolia vezetésével és ő kormányozta a görög keleti egyházat, a míg Brankovics Györgyöt a patriárkhai székbe nem itgatták. Mint pap és mint ember köztiszteletben részesült. 1822-ben született Temesvárt, hol szülői vagyonos kereskedők voltak. A jogot Budapesten hallgatta, majd a papi pályára lépett. Püspökké 1882-ben választották.

Ózv. ZICHY FERRARIS BOGONÉ grófné, szül. Reichenbach Lessontzi Emilia, 71 éves korában Budapesten. Az elhunyt anyja volt a párbajban agyonlőtt Zichy Ferraris Viktornak s halála gyszab borítja a Metternich Winienburg hercegi, Sárvár-felsővidéki Széchenyi grófi, a Wimpfen grófi és Watzdorff bárói családoké. — SZENCIÉZGY GUSZTÁVNÉ, szül. Telbisz Emma, Szenciézy Gusztáv földhitelintézeti pénztárnok neje, 39 éves korában meghalt, Budapesten; az elhunyt mint nő és anya köztiszteletnek örvendett, s korai halála széles körökben kelt részvétet. — MISKOLCZY GYÖRGYNÉ, szül. Saróy Zsu-

szánna, 67 éves, N.-Váradon. — ID. CSERNYUS ISTVÁN, szül. Nagysándor Anna, 65 éves, Kalocsán. — DÓSI LAJOSNÉ, szül. Uferbach Mariska, 20 éves, Gyulán. — BEREGSZASZ ISTVÁN, állami iskolai tanítóné, 33 éves, Nagy-Tárnán. — MUCK MÁTYÁS, Muck Károly államvasuti forgalmi felügyelő édes anyja, 78 éves Pápan.

Szerkesztői mondanivalók.

Kunszentmiklós. YR. Köszönettel vettük. **Páris.** B. S. Az érdekes régi levelet legközelebbi számunk egyikében közölni fogjuk.

A felhők. Nem az évek. Az előbbi hangulatosan kezdődik, de a gondolat — a bűtől foszlányra tépt s égbe ragadott s hulló csillag alakjában ismét földre szálló lélek, — annyira erőszakolt, hogy az egész semmi hatást sem tesz ránk. A másodikban a jó gondolatot az utolsó sor rontja el, melynek az első strófaban fölállított tételt kellene magyaráznia, de egészen mást mond.

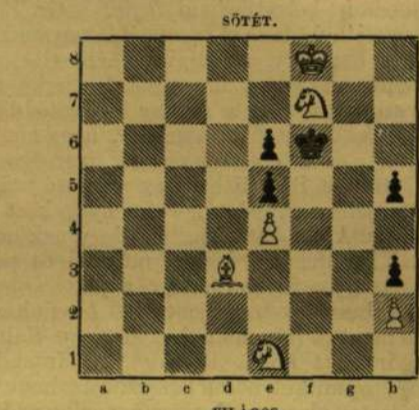
Máramarosban. Ebben is látszik a tehetség, de a mely még mindig forrong s nem tudott megtisztulni. A vers tele van fiatalos dagályban és alpthozsossal, talán csak az utolsó néhány sorban szólal meg a szív igaz hangja.

Felköszöntő. (Giuseppe Parini után.) A műfordítás legelső feltétele, hogy a fordító ura legyen a költői nyelvnek és verselésnek, a beklidított vers fordítójánál azonban ez a két fontos kellék teljesen hiányzik.

Jertek ide. Ha esetleg sort kerithetünk rá, közölni fogjuk.

SAKKJÁTÉK.

1644. számú feladvány. Klaar József-től.



Világos indul s az ötödik lépésre matot mond.

1645. számú feladvány. Weinheimer R.-től.



Világos indul és a második lépésre matot mond.

KEPTALÁNY.



A 'Vasárnapi Ujság' 4-ik számában közölt képtalány megfejtése: Torontálmege.

HETI-NAPTÁR, február hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israeltita
8V. Farsang vas.	D Math. János	27 F. Krisz. or.	30 Rosch.
9H. Apollonia sz. vt.	Apollonia	28 Efrém	1 Adar
10K. Skolasztika sz.	Skolasztika	29 Ignác or.	2
11S. Hamvasz szerda	Frozina	30 Nagy Vazul	3
12C. Eulália sz.	Eulália	31 Czirusz Ján.	4 Schob.
13P. Jézus tövisk. e.	Kasztor	1 Febr. Trifón	5
14S. Bálint ált. vért. Bálint		2 Gy. sz. B. A.	6 S. Th.

Haláltólkozás. ● Ujbold 9-én 3 óra 28 pk. regg.

Feladás szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Fekete, fehér és színes selyemkelmék 60 kr.-tól egész 15 ft 65 kr.-ig, méterenként — simán és mintázva (körülb. 240 különböző mintákkal) és 2000 különféle színben, (alappal stb.) szállít ruhánként és végzésára vám- és vitéldij-mentesen **Henneberg G.** (csasz. és kir. udv. szállító) raklára, Zürichben. Minták postafordultával. *Levelekre Svájcba 10 kr.-os bélyeg ragasztandó.*

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben, IV. egyetem-utca 4. sz. megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

MAGYAR KERTÉSZKÖNYV.

A belterjes (intenzív) kertgazdászati foglalatja, UTMUTATÓ KALAUZ a konyhakertészet, gyümölcsészet, magtermelés, magüemesítés, honosítás és virágos kert használati művelésére.

A kertészet minden rendű ügybarátainak, legkivált pedig kisebb földbirtokosok használatára.

Írta FARKAS MIHÁLY.

(Számos a szöveg közé nyomott metszettel.)

Ára füzve 2 frt.

Szerző e művében éveken át gyűjtött tapasztalatainak, tekintettel hazánk társadalmi egy mint éghajlati viszonyaira, legkivált a kisebb földbirtokos osztály jól föl fogott anyagi érdekeit tartotta szem előtt, s mint ilyen a honi kertészkedő közönség figyelmét méltán kiérdemli.

A törvényhatósági közigazgatás kézikönyve.

A fennálló törvényekből és rendeletekből rendszeresen összeállítottá

GRÜNWARD BÉLA.

Első rész: A közigazgatás feladatai.

I. kötet: A közigazgatás és a személyi élet.
II. kötet: A közigazgatás és a gazdasági élet.
III. kötet: A közigazgatás és a gazdasági élet (folytatva). — A közigazgatás és a társadalom. — Gyámi és gondnoksági ügyek. — Igazságszolgáltatás. — Katonai ügyek.

Második rész: A közigazgatás közegei a törvényhatóság körében
IV. kötet. (befejező): A község. — A törvényhatósági joggal felruházott város. — A vármegye.

Harmadik, bővített és javított kiadás.

Ára füzve 12 frt.

A négy kötet csak együtt kapható.

Gyógyszertár

„az arany bir. almához“

PSERHOFER J. Bécs, I., Singerstrasse 15.

Vértisztító labdacok, rég ismert, könnyen oldó házi szer, ezelőtt egyetlen labdacok neve alatt; az utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan igen sok oly betegség létezik, melyben e labdacok osodás hatásukat fényesen bebizonyították. Évtizedek óta ezen labdacok általában igen el vannak terjedve, számtalan orvos rendel azokat, s alig akad család, melyben e kitűnő háziészerről ne volna egy kis készlet.

1 doboz 15 labdacossal 21 kr., 1 tekercs 6 dobozzal 1 frt 5 kr., bérmentelen utánvét melletti megküldéssel 1 frt 10 kr.
A pénz előleges beklüldése mellett, bérmentes megküldéssel együtt 1 tekercs labdacos 1 forint 25 kr., 2 tekercs 2 frt 30 kr., 3 tekercs 3 frt 35 kr., 4 tekercs 4 frt 40 kr., 5 tekercs 5 forint 20 kr., 10 tekercs 9 forint 20 krajczár.
(1 tekercsenél kevesebb nem küldetik szét.)

Kéretik határozottan PSERHOFER J.-féle „vértisztító labdacokot“ kérni, s arra ügyelni, hogy a dobozok tetején levő felírás minden dobozon a használati utasításban látható PSERHOFER J. névalírással el legyen látva és pedig **99** veres **99** nyomásban.

Fagy-balzsam, 1 tégely 40 kr., bérmentes megküldéssel 65 kr.
Keskeny utifü-nyelv, hurut, rekedtség, górcs-köhlés stb. ellen. 1 pal-lacok 50 kr.

Amerikai köszvény-kenőcs, 1 frt 20 kr.
Por lábizzadás ellen. 1 doboz 50 kr., bérmentes megküldéssel 75 kr.

Golyva-balzsam, 1 üveges 40 kr., bérmentes megküldéssel 65 kr.
Élet-esszencia (prágai cseppek), meg-lott gyomor, rossz emésztés ellen. Egy üveges 22 kr.

Angol csoda-balzsam, 1 üveggel 50 kr., egy kis üveggel 12 kr.
Fiaker-por, köhlés stb. ellen. 1 dobozzal 35 kr., bérmentes megküldéssel 50 krajczár.

Tannochnin-hajkenőcs, hajnövesztő szer, 1 szelecske 2 frt.
Egyetemes tapasz, STEUDEL tanártól, sebek, daganatok stb. ellen jónak bizonyult háziész. Egy tégely 50 krajczár, bérmentes megküldéssel 75 krajczár.

Egyetemes tisztító só, BULLRICH A. W.-tól. Kétféle háziész. meg-zavart emésztés minden következményei ellen. Egy csomag ára 1 forint.

Az itt felsorolt készítményeken kívül valamennyi az ausztriai lapokban hirdetet bel- és külföldi gyógyszerészi különlegesség készletben tartatik, s minden esetleg raktáron nem levő cikket kívánatra pontosan s legutóbb nyosabbban beszerzetetik. **Postai küldemények az összeg beklüldése mellett, nagyobb megrendelések utánvétel mellett is, a leggyorsabban eszközöltetnek. A pénz előleges beklüldése mellett (legszárazuliban postautalványnyal), a vitéldij sokkal kevesebbbe kerül, mint utánvétel mellett való küldésnél.** A főnőbb különlegességek kaphatók Budapestben is, **Török József** gyógyszerésztárában, király-utca 12. szám alatt.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kapható

Arany Kincstár

Néklülőhetlen tanácsadó minden család és háztartás számára Szerkesztette **Beniczky Irma.** Ára füzve 80 kr., kötve 1 forint

Különös figyelemre méltó!
Dr. Forti-féle sebtepasz
A hirnevés Dr. Forti-féle sebtepasz
mely rendkívüli gyógyereje, elszáradt, erőtlen s fájdalmas csúspító hatással a leggyorsabb legbiztosabb és egyszerűbb gyógykezelést eszközöl különböző bajokban. Egy csomag ára 80 kr. nagyobb csomag 1 frt. használati utasítással együtt postán küldve 20 kral 15bb.

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerészes urunk király-utca 12. sz. Bécében: Pleban Kav. Ferenc a régi cs. k. tábori gyógyszerésztárában, István-tér 1. sz., Dr. Girtler gyógyszerésztárában, Freitag 7. sz., Scharrer Konrad gyógyszerésztárában, Mariahilferstrasse 72. sz., Frits G. és R., Bräunerstrasse 5. sz., Raabe Bruno J. Bickelstrasse 12. Brognickstr. Prágában: Fürst József gyógyszerésztárában, Porie 1071. Górosban: Nedwed A. gyógyszer. a Múrtelen. **Budapestben:** Fáykos József gyógyszer. a nagy Kristóf-hoz, Ibus N. gyógyszerésztárában, V. ker. Nádor-utca 3. sz. Buda E. városi gyógyszerésztárában, városközút 9. Pöllich E. gyógyszer. Dorottya-utca 9. sz. Urbán J. király-utca 93. sz. Krieger György Kálmán-tér. Barna Zeigmond márokkói utca 2; továbbá Thalhammer és Sella, nádor-utca 10. Kochmeister Fr. utódmal, nagy korona-utca 32. Nerada Nándor, hátraváros 7. sz. Drognostikámal, Telkes J. udvari gyógyszerészes a várbán. Vlassek E. gyógyszerészes a Kristinavároban, János-tér. Dr. Szabó B. gyógyszerészes Visváros, fő-utca, Moldoványi J. gyógyszerészes, Visváros, fő-utca. Eisendorfer Gy. gyógyszer. Tabánban (Károlyváros) Palota-utca és Dévay-Szöllösy J. gyógyszerésztárában, Kristinaváros, Karacsony-utca sarkán. **Acson:** Kratochvíl József. **Aradon:** Rozanyai M. és Schaffer A. gyógyszer. **Balaton-Füredben:** Orbán J. **Balassagyarmaton:** Csereyváry Gy. és Hecsey K. **B.-Csabán:** Barságh B. **Bereatyó-Ujfalva:** Tamásy Béla. **Debreczenben:** dr. Rothschnek V. E., Tamásy K. Göll N., Orvényi O., Mihalovits István és Muraközy K. **Duna-Földvárban:** Nádhera P. **Egerben:** Köllner Lőrincz gyógyszer. **Eperjesen:** Krivosz Gy. Korn V. és Matkoviczky J. **Eszterházyvárott:** Conisger J. **Eszéken:** Dienes J. G. és David Gy. gyógyszerésztárában. **Gyöngyösön:** Meris N. és Baruch J. **Győrött:** Lipkoczky M. s Stirling K. **H.-Hadháson:** Farkas O. **Kunston:** Keresztess J. és Schmidt K. **Jászberényben:** Merli J. **Kalocsán:** Horváth K. **Kapuvárott:** Csuliner V. és Babochay E. **Karácsonban:** Báthory B. **Kassán:** Megay G. és Wandraschek K. **Komáromban:** F. Kösmárcsint Generich C. A. **Kis-Várdán:** Khudy Gy. **Komáromban:** Schmidtsauer A. **Kirchner M.** és Kovács Arisztid. **Léván:** Medveczy S. **Limonoson:** Kirschner D. és Pokorny L. **Mező-Kövesdön:** Köves B. **Mező-Károlyban:** Rátz Gy. **Mező-Kovácskán:** Kiss P. **Miskolcon:** valódi minőségben csak Dr. Szabó Gyula és Ujhazy Kálmánál kapható. **N.-Becskereken:** Kovács S. **Nagy-Kanisán:** Prager Béla. **Nagy-Károlyban:** Fülöp Gy. **Nagy-Körösdön:** Müller J. **N.-Bocskon:** Csapcsanyi B. **N.-Váradon:** Huszella M., Molnár J. és Heringh S. **Nyíregyházán:** Korányi J. Szepők Alf. gyógyszer. és Kovács S. **Nagy-Kálán:** Hvezek K. **Pakszon:** Malatinszky S. **Fécsen:** Szipcs J. **Pozsonyban:** Erly István. **Putnokon:** Felcsk B. **Sármányban:** Hamallár K. **Sosnyán:** Pösch J. **Szabolcs:** Örkösi és Hirsch J. **S.-A.-Ujhelyen:** Zilinszky J. **Sopronban:** Gráner J. **Sármányon:** Stamborsky L. **Szathmáron:** Bóssin J., Dr. Lengyel M. és Literáty E. **Szayvason:** Bartha E. **Szegeden:** Kovács A. **Udva:** Kerestess S. **Barcsy K.** és Doktor A. **Sz.-Felsővárott:** Diebally Gy. és Kovács M. **Széklényhídon:** Szabó J. **Szentestén:** Várady L. és Podhrádszky L. **Szolnokon:** Keszkesy F. **Szombathelyen:** Radolf A. **Tarján:** Monó I. **Temesvárott:** Jáhner G. M. **Belváros:** Jechner R. **Újváros:** Tecsősi. **Ágoston Gy. T.-Ujfalva:** Rózyk G. **Tokajban:** Csányi B. **Tolnácn:** Gömbös L. **Tornalján:** Ursinyi Zs. **Ungvárott:** Bene L. **Lam S. Hoffmann B. Krausz A. Speck J.** és Lukovics M. **Vadon:** Frischmann F. **Vasváron:** Göll S. **Vasgyarmaton:** Fejerczy K. és Sall Horváth F. **Villányon:** Csató Gy. **Gyula:** Miklós. **Unger G. Kircsen:** Teffel J. **Erdélyben:** Brasson: Jekelius N. **Décsen:** Roth P. **Fogarason:** Glem R. **Kolozsvárott:** Valentin A. **Guadabari:** A. Wolf J. és Dr. Ember Boglár. **M.-Szebenben:** Molnár J. C. **Szepl.-Szent-Györgyön:** Beteg B. **Ótves P.** és Barabás F. **Százvároson:** Grafbus J. **Vajda-Nyuzadon:** Dr. Juchó F. **Ezen kitűnő hatás, nem eléggé ajánlható gyógyszeres készí-téje FORTI LÁSZLÓ.** Lak.: Budapest, I. k., Nádor-utca 3.

Kitüntette számos mezőgazdasági kiállításon. Elismerések jockey-clubboktól.

KWIZDA
cs. és k. szabad. Pestiútsíki lovastudományi (mosóvíz lovaknak)

hosszú évek óta a legjobb eredménnyel használt mosóvíz erősítővel nagyobb fáradságok előtt és után. Nélkülözhetetlen segédszer szarvasmarhák, marjaknak, irántások, az idegek feszültsége, taggyengeség, bönulások és daganatok gyógyításánál. A lovaknak mozgékonytápot kölcsönöz, és kiváló munkálkodásra képesíti. — Egy palackra irt 1.40.

KWIZDA
Korneuburgi marhatáp-pora
lovak, szarvasmarha és juhok számára, sok évi kísérlet szerint, ha rendszeresen nyújtják, biztosan ható szer étvágyhiánnyal, vártejelés ellen, s a tej javítására. Legjobban elismerve mint segédszer a legelső és emésztő-szervi betegségek gyógykezelésénél. — Egy dobozzal 35 kr., nagy doboz 70 kr.

A hamisítások elleni védekezés céljából egyelünk a főnnebbi védjegyre.

Főletét a Magyar királyság számára Budapesten Török József gyógyszerárán.

Továbbá nagyban kapható: Budai Emil gyógyszer., Fáykiss J. gyógyszer., Detsinyi F. Detsinyi C. Duloz Antal, cs. és kir. udvari nyergesnél, Glasz J. cs. és kir. udvari nyergesnél, Halbauer Testvérek, Hess Isidor és Társa, Hofmann J., Kochmeister Fr. utóda, Maklár J., Márkus és Reich, Mautner Adolf, Molnár és Moser, Neruda N., Patak J., Pollak J. és Társa, Schlesinger és Szende, Schmedek és Grünstein, Schwarzkopf Á. és Wolf, Stern és Schmiedl, Stianus Testvérek és Társa, Strobenz Testvérek, Tausler Károly gyógyszer., Thallmayer és Seitz, Topits J. Fia. és Wertheimer és Frankelnél. — Kicsinyben a legtöbb gyógyszerés és drogistánál kapható.

Kwizda Ferencz János, ker. gyógyszerész Korneuburgban, Bécs mellett, a cs. és kir. osztrák s a kir. román udvarok szállítója, állatgyógyszerekre nézve.

1891. febr. 170. sz. 1891. febr.

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megújított szerkesztő

GYULAI PÁL.

TARTALOM:

Deák Ferencz Erdély utóiról. — Közli Kónyi M. A. A hadi tengerészetéről. Történelmi vázlat. (II.) — Reményi Antalról.
Kisassiai török népregegyek. (I.) — Kúnos Ignácztól.
Emlékszoiraink. — Jakabffy Ferencztől.
Az atyafiak. Regény. (II.) — Csiky Gergelytől.
Költemények. Fiam emléke. I—IV. — Gróf Zichy Gézártól.
Az 1847 8-ik évi országgyűlésnek a vallás dolgában alkotott (XX.) törvényeiről. — A. P.
A gazdák szövetsége az Egyesült-Államokban. — Mudrony Páltól.
Értesítő. Ballagi A.: Colbert. — T. N. — Dollinger Gy.: Orvosi jelentés az ifjúság neveléséről. — Imre Józseftől. — Bánfi Zs.: Alceste és a misanthropia. — Haraszi Gyulától. — Nemzetgazdasági irók tára. I. köt. — Dr. — Megjegyzések Daday úr észrevételeire. — Siléxtől. — Nyílt levél a szerkesztőhöz. (Jászai Mari asszony Elektrája.) — Spectatorról.

Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapesten.

„Nincs többé fejfájás“

D. GÖTZ

MIGRAINE-PORA

huszonnégy év óta egyedül, ideges, rheumaszerű, sőt gyomorból származó fejfájás ellen a legjobb sikerrel használtott, mit több ezzer menő köszönetnyilvánítás bizonyít. Utolsó időben a

MADRIDI UDVAR

feltűnő eredménnyel használta. 1 doboz ára használati utasítással 2 frt. 1 kis próba-doboz használati utasítással 1 frt. Eredetiben kapható csak egyedül Fáykiss József, nagy Kristóf-hoz címzett gyógyszerárán, továbbá Török Józsefnél, király-u. 12, Thallmayer és Seitz és Kochmeister F. uraknál.



La VELOUTINE

Legjobb és Leghíresebb Pipere Holgypor



Az arcz szépsége elérék

Leichner zsírpóra

és Leichner hermelinpóra

(legjobb minőségű zsírpór)
által; mely nappalra és estére a legjobb arczpor, erősen tapad, a bőrt szépé, rózsás fiatal üdőségű és puhává teszi; ártalmatlan, s nem lehet észre venni, ha valaki azal beporozta magát. — Minden kiállításon az arany éremmel kitüntette; a legtöbb nemesség s az egész művészvilág használja, s kapható minden illatszerekkereskedésben, de csak zárt szelenczékben, a «lyra és babérkoszorú» védjeggyel. Kérjék mindig Leichner zsírpórát (Leichner's Fettpulver).
Leichner L. illatszerek-üzem, kir. udv. színházak szállítója Berlinben.

A Kriegner-féle ACATIA-SZAPPAN kellemes habzása, rendkívüli kedves illata és nagy tartósságánál fogva, ma a legkedveltebb pipere-szappan. 1 drb ára 50 kr. 3 drb dobozban 1 frt 40 kr.
ACATIA-ARCZCRÉME pár heti alkalmazása egészen új, üde gyermeked arczbő: idéz elő. Egy üveg ára 1 forint.
Főraktár: Budapest, Kálvin-tér, „Korona“ gyógyszerzt.



A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten, (Egyetem utca 4. sz.) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:
SZEMEREI SZEMERE PÁL MUNKÁI.
SZÜLETÉSE SZÁZADOS EMLÉKÜNNEPENEK ALKALMÁBÓL
KÖZREKÖSZTÁTA SZERKESZTI
A KISFALUDY-TÁRSASÁG. SZVORENYI JOZSEF.
A három kötet ára 6 frt. — A három kötet csak együtt kapható.

MAGYARHON ELSŐ. LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.
Alapított 1847.
Brausweller János
Szegeden, Cs. és kir. kiváltságosan
szab. chronometer- és műrészt, főtárlója
a remontraz inga-óráknak.
stb. stb.
ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással
RÉSZLETFIZETÉSRE
Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltetnek.

Kávé! Naponta frissen pörköltve, kitűnő minőségben.
Különösen ajánlata méltó
Excelsior-kávé
aromatikus, erős és szapora.
Ezen kávé saját módszerünk szerint pörköltve, hónapokig tartja magát, avélikül hogy minőségéből és illatából veszítene. Az „Excelsior-kávé“ csak eredeti 1/2, 1, 2 és 5 kilós csomagokban kapható, s minden csomag az itt látható törvényes és bejegyzett védjeggyel van ellátva.
Első magyar gőz-kávépörköltő
Wertheimer és Frankl gyarmatárú-nagykereskedése
Budapest, V., Nagykorona-utca 11. szám.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:
A FÖLDMIVELÉS TUDOMÁNYA.
Irtá
LLOYD FRIGYES JAMES.
Szerző felhatalmazásával magyarra fordította s a hazai viszonyokra vonatkozó jegyzetekkel ellátta
MUDRONY PÁL.
Ára füzve 2 frt.

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható —
KERTÉSZET KÉZIKÖNYVE.
Tüzetes utasítás a konyhakertészeti, virágmivelés és gyümölcsfatanyésztés körében.
A legújabb kütők után irtá Atné és jegyzetekkel bővítette
GALGOCZY KAROLY. Dr. FARKAS MIHALY.
Negyedik kiadás. — Ára füzve 80 kr. keménykötésben 1 frt.
Franklin-Társulat nyomdájá. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)



7. SZÁM. 1891. BUDAPEST, FEBRUÁR 15. XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetést feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre ... 6. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fél évre ... 4. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt fél évre ... 3. Külföldi előfizetésekre a postai megfizetésről tájékoztatót a kiadó közli.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA.*

(1823—1890.)

CSIK-SZENTKIRÁLYI és krasznahorkai gr. Andrássy Gyula 1823-ban márczius 8-dikán Oláhpatokon, Gömörmegyében, született, az Andrássy-családnak idősebb ágából, gr. Andrássy Károlynak Szapáry Etelka grófnővel kötött házasságából. Elvégezvén középiskolai tanulmányait Sátoralja-Ujhelyen és Tatán, s az egyetemet Pesten, bejárta Német-, Francia-, Spanyol-országot és Angliát. Hazatérve, élénken foglalkozott a közügyekkel, s noha még nagyon fiatal volt, elméje érettségénél fogva csakhamar az első sorában állott. Mint 23 éves fiatal ember 1846 tavaszán cikket irt a «Pesti Hírlap»-ba, a melyben a főispáni helyetteseknek, az úgynevezett adminisztrátoroknak, az országban lázas izgatottságot keltett rendszerét rosszalta, a konzervatívok ellen megvédelmezte Deák Ferencznek a sérelmek kérdésében Zalamegye közgyűlésén indítványozott fölrátat. A cikk föltűnést keltett és Dessewffy Emil gr. heteken át vitakozott vele a «Budapesti Híradó»-ban. Andrássy e dolgozatával vonta magára Deák Ferencz figyelmét, s ahhoz fűződnek első szála a köztük támadt viszonyok, a mely később korszakot alkotó jelentőségűvé vált Magyarországra és a monarchiára nézve. Széchenyi István gróf, Andrássyt már gyermekkorától ismerte, nagyon megszerette és

szíve egész melegevel csüngött rajta, a mint erről hátrahagyott naplói megható tanúságot tesznek. A jövő emberét látta benne, rátermettnek, hogy a nagy munkát, a melybe ő belefogott, szerencsés befejezésre juttassa. A Tisza szabályozására megalakult első társaság 1845 decz. 1-én Széchenyi ajánlatára elnökének választotta a 22 éves Andrássyt, s a következőket iktatta jegyzőkönyvébe: «Rendes elnöknek közegyetértséssel elválasztott gr. Andrássy Gyula ő méltósága, kiben a társulat eddig is boldog emlékü őseinek méltó utódját s hazánknak ragyogó fényvel kelő új csillagát volt szerencsés megismerni.» S ekkor mondta gr. Széchenyi István Eröss Lajosnak, Szabolcsmegye alispánjának: «Nem én fogom e művet végrehajtani, hanem a ma még gyermek Andrássy Gyula!»

Az 1847/48-iki országgyűlésen mint Zemplén-megye egyik követe vett részt Andrássy. 1848 február 2-ikán ezeket írta róla Széchenyi: «Andrássy talán az egyetlen, a ki ügyeinket magasabb szempontból tekintti». Andrássy nem vetette magát alá föltétlenül Széchenyi nézeteinek, s e zavaros időkben támadt tervei egyikét-másikát ellenezte is, de ép úgy ellenezte a radikális tábor túljáhatásait. E nevezetes országgyűlés eseményeiről Andrássy megyéjének rendes követjelentéseket küldött. Ezek egyikéből, mely 1848 május 9-én kelt, idézzük a következőket, a melyek világosan föltüntetik a monarchia későbbi külügyminiszterének irányát:

«Mi, hajdan védőfala a kereszténységnek, legközelebbi szomszédai vagyunk az északi óriásnak, tán azon rendeltetéssel, hogy valamint hajdan a Kelet hatalma hazánk határai között megörökölt, úgy megörököljék jövőben az Éjszak hatalma is. Ha a végzet határozata reánk nézve ez, fogadjuk el az isteni gondviselésbe vetett megnyugvással; nem csak azért, mert nagy-szerű, hanem azért is, mert Európa civilizált és szabad népeinek rokonérzetére ama nagy harcban, mely talán reánk várakozik, számot tarthatunk. Amde emlékezzünk meg arról is, hogy győznünk csak akkor lehet, hogy áldozatul esni csak akkor nem fogunk, ha nem elszigetelve állunk a viadlban. Magyarország a legközelebbi események által Európa civilizált és szabad népei között fontos helyet foglalt el. Hogy ezen helyet kellően betöltsé, egyetértésre van szükség és egységre, mely által erős legyen, és rokonszenvre, mely által támogatassék. E rokonszenvet felgerjeszti a szabadságerzete, táplálni és megerősíteni az érdekegység fogja, legközelebb azon népekkel, melyekkel a pragmática sanctio által a história és törvény összekötött; távolabb pedig, nemzetiségünk és önállásunk épségben tartása mellett, azon népfajjal, mely a civilizációnak bölcsője, s mely a lőporban és a könyvnyomtatásban a szellem leghatalmasabb fegyvereit számítja találmányai közé.»



A 60-as évek elején föltett fénykép után. GRÓF ANDRÁSSY GYULA.

Az első felelős miniszterium Andrássy Zemplénmegye főispánjának nevezte ki. Időközben kiűtött a polgárháború, s Andrássy a horvátok és szerbek szervezett fölkelésének első híreire fegyvert ragadott. Julius havában a nemzetőrség őrnagyává, szeptemberben Moga tábornok segédtitjévé ki nevezetvén, résztvett a Jellasics vezetésével végződött pákozdi ütközetben; a nap sikerének létrehozásában része volt egy ágyúüteg hatásos működésének, a melynek Andrássy saját felelősségére jelölte meg a helyet, s a